

Hei

**Tämä on kirjan ennakkoversio
tutustumista varten.**

**Huomioithan, että vedos on tarkoitettu vain
henkilökohtaiseen käyttöösi eikä sitä saa
luovuttaa edelleen.**

**Tuhoathan tiedoston heti, kun et
tarvitse sitä enää.**

**Ystävällisin terveisin,
Gaudeamus**

TIEDOTUSVÄLINEILLE ARVIOINTIKÄYTTÖÖN – ÄLÄ JAA ETEENPÄIN

TOIMITTANEET

PETTERI EEROLA JA HENNA PIRSKANEN

Perhe ja tunteet

Gaudeamus

Suomen Kulttuurirahasto on tukenut teoksen kirjoittamista.

Copyright © 2018 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Emmi Kyytsönen
Kansikuva ja sisäsivujen piirroskuvat: Taija Goldblatt

KL 14.8, 30.15 • UDK 316, 159.94/95
ISBN 978-952-495-458-7

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2018

TIEDOTUSVÄLINEILLE ARVIOINTIKÄYTTÖÖN – ÄLÄ JAA ETEENPÄIN

SISÄLLYS

HENNA PIRSKANEN & PETTERI EEROLA:
Johdanto: Tunteet perhe- ja läheissuhteissa 7

I LASTEN PERHEARKI

HANNELE FORSBERG: Lasten tunteet, perhesuhteet ja koti 31
KIMMO JOKINEN & JANA MIKATS: Lähisuhteet lasten arjessa 49
MARIANNE NOTKO & EIJA SEVÓN: Konfliktit lasten perhesuhteissa . . . 67
JOHANNA TERÄVÄ & MARJA LEENA BÖÖK:
Tunteita ja tarinoita lapsiperheen arjesta 89

II SUKULAISUUTTA JA SUKUPOLVISUHTEITA

MARJA PELTOLA:
Tunteet rodullistettujen vähemmistöjen sukupolvisuhteissa 111
HANNA OJALA & ILKKA PIETILÄ:
Vanhenevan isän ja aikuisen pojan suhde 131
RITVA NÄTKIN: Isovanhempien huoli 149
ANNA-MAIJA CASTRÉN: Lojaaliuden vaativat sidokset 165

III KIPEÄT TUNTEET

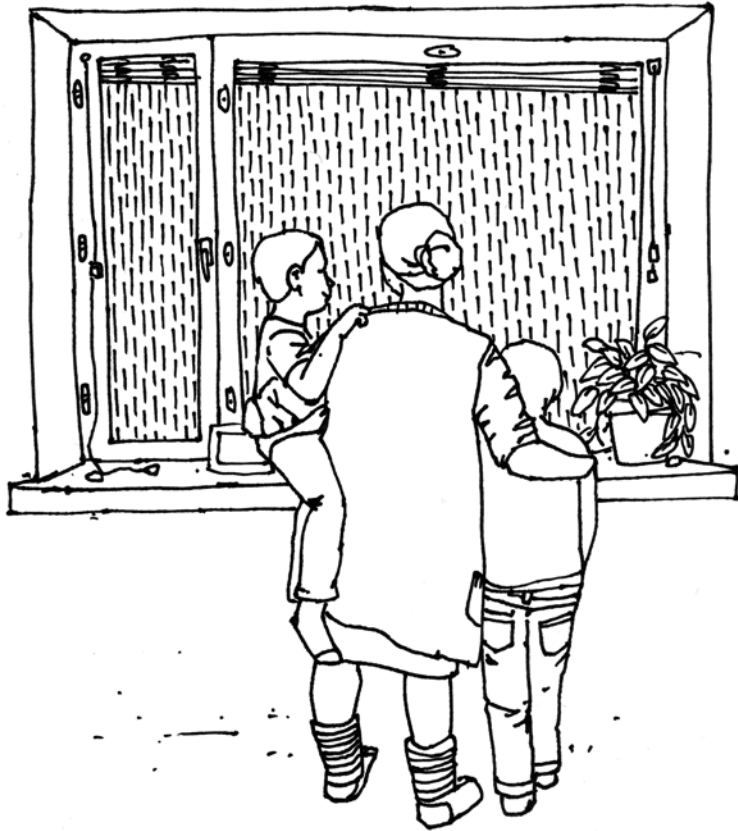
VARPU ALASUUTARI: Queerit perheet ja läheisen kuolema 185
ROSI ENROOS: Tunteet vankilan varjossa 203
TARJA HILTUNEN: Huostaan otettujen lasten äidit 227
HENNA PIRSKANEN & KATI KALLINEN:
Jännitteisten vanhempi-lapsisuhteiden tunnesidokset 241

IV SUKUPUOLIKYSYMYKSIÄ

IRA A. VIRTANEN: Tunteista viestiminen miesten ystävyysuhteissa . . . 261
TIINA SIHTO, ANNUKKA LAHTI, HEIDI ELMGREN & RAISA JURVA:
Naisvalitus ja parisuhteen epätasa-arvot 279
PETTERI EEROLA: Tunteita herättävä lastenhoito 299

PETTERI EEROLA & HENNA PIRSKANEN:
Jälkkirjoitus: Monenmoiset perheet ja tunteiden kavalkadi 317

Viitteet 323 • Kirjallisuus 346 • Liite 387 • Kirjoittajat 389 • Kiitokset 390

5

TUNTEET RODULLISTETTujen VÄHEMMISTÖJEN SUKUPOLVISUHTEISSA

MARJA PELTOLA

Monikulttuurisuus on nyky-Suomessa osa arkea. Perhe-elämään monikulttuurinen ympäristö heijastuu kuitenkin vaihtelevin tavoin. Siinä missä valtaväestöön kuuluvat suomalaiset eivät välttämättä perhe- arjessaan joudu pohtimaan omaa etnisyyttään tai siihen liitettyjä oletuksia, etnisiin vähemmistöihin kuuluvien joukossa tilanne voi usein olla toinen. Etnisyyteen ja ”rotuun” liittyvät hierarkiat ovatkin yksi rakenteellinen tekijä, jonka vaikutukset näkyvät monen muun yhteiskunnan osa-alueen ohella perhe-elämässä – ja siihen liittyvissä tunteissa.

Rakenteet ja hierarkiat näyttäytyvät toisinaan neuvottelua ja tulkin- nallisuutta korostavassa perhesosiologisessa nykykeskustelussa etupäässä mennyttä maailmaa määritelleinä tekijöinä. Saatetaan jopa ajatella, että tunteet ovat ottaneet rakenteiden ja konventioiden paikan perhe- suhteiden määrittelyssä: perhesuhteiden ajatellaan syntyvän, muok- kautuvan ja katkeavan tunteiden ohjaamina. Monessa tapauksessa tämä toki pitääkin paikkansa. Tässä luvussa huomio käännetään kui- tenkin siihen, millä tavoin rakenteiden muokkaamat asemat edelleen

vaikuttavat perhesuhteisiin. Erityisesti tarkastellaan sitä, miten perhesuhteiden kerrontaa ja niihin liittyviä tunteita muokkaavat yhtäältä haastateltavien vähemmistöasema suomalaisen yhteiskunnan rodullistuksessa hierarkiassa ja toisaalta heidän asemansa perherooleja määrittävässä sukupolvihierarkiassa.

Näitä teemoja tarkastellaan maahanmuuttotaustaisten nuorten ja vanhempien näkökulmasta. Maahanmuuttotaustalla viitataan tässä siihen, että muutto Suomeen oli osa nuorten ja vanhempien perhehistoriaa. Suuri osa nuorista haastateltavista oli itse syntynyt Suomessa, ja moni vanhemmista oli asunut Suomessa vuosia tai jopa vuosikymmeniä. On hyvä kuitenkin muistaa, että rodullistetut vähemmistöt Suomessa ovat maahanmuuttotaustaista väestöä laajempi joukko, johon kuuluvat myös ”vanhat” etniset vähemmistöt ja kaksikulttuuristen liittojen lapset.

Kun maahanmuuttotaustaisista perheistä keskustellaan julkisuudessa, painottuvat kulttuuriset tekijät, toisinaan ongelmakeskeiselläkin tavalla. Tässä analyysissä ei keskitytä kulttuurin merkityksiin, mikä olisikin mahdotonta jo pelkästään siksi, että haastateltavien taustat vaihtelevat niin paljon. Sen sijaan tarkastellaan sukupolvisuhteisiin liittyvää kerrontaa ja sen tunnelatauksia asioina, jotka ovat erottamattomalla tavalla uponneet suomalaisessa yhteiskunnassa muodostuneisiin sukupolven ja ”rodun” hierarkioihin. Omista identifikaatioistaan riippumatta kaikki aineiston haastateltavat tulevat arjessaan herkästi nähdyiksi ”kulttuurisina Toisina”, siis ei-suomalaisina, ja tämä kokemus yhdistää heitä, vaikka erilaiset etniset taustat tuottavat myös erilaisia kokemuksia rodullistamisesta. Tämä asema vaikuttaa perhesuhteisiin ja niihin liittyviin tunteisiin. Toisaalta perheyhteisöllisyydessä ja sukupolvisuudessa on myös asioita, jotka ovat jaettuja yli rodullistetun hierarkian. On tärkeää, että samantapaisuudet otetaan huomioon eikä maahanmuuttotaustaisista yksilöistä ja perheistä tuoteta kuvaa vain erojen kautta.

Aineistona käytetään hankkeen ”Sukupolvien väliset neuvottelut, sosiaalinen kontrolli ja sukupuolistettu seksuaalisuus” piirissä kerättyjä haastatteluaineistoja. Vuosien 2013–2015 aikana haastateltiin erilaisia etnisiä taustoja edustavia (myös ns. kantasuomalaisia), monikulttuurisissa ympäristöissä eläviä vanhempia ja nuoria muun muassa perhe-elämän, sukupolvisuhteiden, seksuaalisuuden ja rasismien teemoista. Tätä lukua varten on analysoitu maahanmuuttotaustaisten vanhempien ja nuorten haastattelut. Haastateltuja vanhempia tässä joukossa oli 26.

Haastatellut 31 nuorta olivat 14–19-vuotiaita. Haastatellut nuoret ja vanhemmat eivät olleet samoista perheistä.

SUKUPOLVI, RODULLISTETTU HIERARKIA JA TUNTEET

Vaikka lasten ja vanhempien välinen sukupolvisuhde on muiden perhesuhteiden tavoin neuvoteltu ja muuttuva, hoivan, vallan ja velvollisuuden kysymykset asettavat eri tavalla rajoja sen neuvoteltavuudelle kuin toiselle ydinperheksikön tärkeälle sidokselle, puolisosuhteelle. Perhesosiologi Jane Ribbens McCarthyn ja kollegoiden mukaan velvollisuus huolehtia lapsista on vanhemmuuden ”moraalinen imperatiivi” tai ohjenuora, josta yhdenkään vanhemman asemaan asettuvan henkilön on vaikea olla eri mieltä.¹ Vanhemman tulee ainakin *yrittää* toteuttaa tätä imperatiivia. Siitä, miten ja missä määrin se onnistuu, voidaan neuvotella, mutta itse imperatiivista ei. Lapsi katsoo suhdetta vastakkaisesta suunnasta, huolenpidon kohteena. Lapsilla voi olla käytössään monenlaisia keinoja neuvotella suhteestaan vanhempiinsa, mutta vanhempien ja lasten välinen valtasuhde, jossa huolenpito ja kontrolli kietoutuvat yhteen, sekä lasten riippuvuus vanhemmistaan tarkoittavat väistämättä, että suhteen neuvoteltavuus lapsen näkökulmasta on rajallinen.² Nuoruus on elämänvaihe, jonka aikana riippuvuus vanhemmista lievenee ja lasten ja vanhempien välisiin suhteisiin etsitään muutenkin uudenlaista tasapainoa.³ Silti taloudellinen(kin) riippuvuus vanhemmista voi jatkua pitkälle aikuisikään.⁴

Rodullistamisen käsitteellä viitataan prosesseihin, joiden kautta ihmisiä kategorisoidaan ja asemoidaan suhteessa ”rotuun” ja ”rotuihin” liittyviin oletuksiin.⁵ Etnisyyden ja rasismien tutkimuksessa suhde ”rodun” käsitteeseen on jännitteinen. Tässä käsitteen ympärillä käytetään lainausmerkkejä sen painottamiseksi, että ”rotua” ei ymmärretä biologiaan perustuvana tosiasiallisena kategorisointijärjestelmänä vaan sosiaalisena ja poliittisena rakennelmana. ”Rodun” käsite on kuitenkin tärkeä, jotta voidaan ymmärtää rodullistamisen ja rasismien ilmiöitä ja niiden seurauksia. Rodullistettuja asemia voidaan kyseenalaistaa, mutta rodullistaminen usein vahvistaa olemassa olevia valtahierarkioita ja vaikuttaa yksilöiden ja ryhmien arkeen ja elinolosuhteisiin.⁶ Perhe-elämän kannalta rodullistaminen tarkoittaa, että rodullistettujen vähemmistöjen

perheet herkästi nähdään poikkeavina suhteessa ”tavallisiin”, valkoisiin ja keskiluokkaiseen perheisiin – jos ei automaattisesti ongelmallisina, kuitenkin erilaisina, eksoottisina ja mahdollisesti kyseenalaisina. Kielteisissä stereotyyppioissa muun muassa kulttuurisesti perusteltu kontrolli sekä vahva sukupuoli- ja sukupolvihierarkia yhdistetään rodullistettujen vähemmistöjen perheisiin usein melko kyseenalaistamattomalla tavalla.⁷ Maahan muuttaneille ihmisille ja heidän perheenjäsenilleen erottautuminen ongelmakeskeisistä rodullistavista kategorisoinneista on usein tärkeää.⁸

Tässä sekä sukupolvi että rodullistettu hierarkia ymmärretään sosiaalisina rakenteina, jotka rajaavat ihmisten mahdollisuuksia elää ja esittää perhe-elämäänsä haluamallaan tavalla.⁹ Siinä missä sukupolvihierarkia aina muokkaa perhesuhteita sisältä(kin) päin – perheenjäsenten asemoituessa eri tavoin suhteessa sukupolvihierarkiaan – perheenjäsenet voivat jakaa saman rodullistetun aseman tai heidän asemansa voivat olla erilaiset. Suurin osa haastateltavista eli perheissä, joissa perheenjäsenillä oli samat rodullistetut asemat. Mukana oli kuitenkin joitakin nuoria haastateltavia, joiden vanhemmista toinen oli etnisesti suomalainen, ja vanhempia, joiden puoliso tai entinen puoliso oli suomalainen tai edusti eri tavalla rodullistettua etnistä vähemmistöä Suomessa.

Aluksi kuvataan lyhyesti omalle perheelle yleisellä tasolla annettuja korostetun myönteisiä merkityksiä, jotka muodostavat tunteiden näkökulmasta tärkeän taustan konkreettisemmalle perhesuhteita koskevalle puheelle. Siinä missä nämä yleisen tason merkitykset ovat laajasti jaetut nuorten ja vanhempien kesken, sukupolviero muovaa olennaisella tavalla arkisiin käytäntöihin ja kokemuksiin liittyvää puhetta sukupolvisuhteista ja tunteista. Arkiset sukupolvisuhteiden kuvaukset sisältävät myös jännitteisiä ja kielteisiä tunteita. Näistä nostetaan esiin erityisesti vanhempien epävarmuus ja nuorten ärtymys, jotka toistuivat aineistossa. Sukupolvihierarkia näyttää muokkaavan yksilöiden perhe-elämää melko universaalisti, siis yli rodullistettujen kategorioiden. Lopuksi tarkastellaan sukupolvisuhteisiin liittyviä tunteita tilanteissa, jotka haastateltavat kohtaavat nimenomaan rodullistettujen vähemmistöjen edustajina: tilanteissa, joissa oman perheen jäseniin on kohdistunut rasismia. Rodullistettujen vähemmistöjen edustajat joutuvat puolustamaan perheenjäseniään näissä tilanteissa, joita rodullistetun enemmistön edustajat eivät kohtaa.

Luvussa nojataan sukupuolen- ja kulttuurintutkija Sara Ahmedin ymmärryksen tunteista ilmiönä, jotka eivät ole vain yksilöiden sisäisiä

asioita mutta eivät myöskään vain yksinkertaisesti sosiaalisesti välittyviä asioita. Sen sijaan tunteet auttavat määrittelemään sosiaalisia eroja ja rajoja, joiden avulla ihmiset ymmärtävät itsensä ja muut.¹⁰ Esimerkiksi paikoin ongelmakeskeinen mediakeskustelu maahanmuuttotaustaisista perheistä voi herättää monenlaisia tunteita sekä valtaväestössä että itse maahan muuttaneissa ihmisissä. Nämä tunteet ovat sosiaalisia ilmiöitä mutta eivät jaettuja, sillä julkilausumattomasti muodostuvat kuulumiset ja rajanvedot asemoivat nämä ryhmät eri tavoin. Laajempia yhteiskunnallisia hierarkioita heijastavat tunteet voivat vaikuttaa monin tavoin myös lähisuhteisiin ja niihin liitettyihin tunteisiin sekä tapoihin esittää omaa perhettä arjessa.

Tunteiden etsiminen haastattelupuheesta on vaativaa. Vaikka haastateltavat toisinaan erikseen nimeävät tunnetilojaan, tyypillisemmin voimakkaatkin tunteet ovat haastattelutilanteessa läsnä vain sanattomasti. Lisäksi perheestä puhuttaessa on usein läsnä monenlaisia, toistensa kanssa ristiriitaisiakin tunteita. Nämä seikat on pyritty ottamaan huomioon erityisen herkästi ja harkiten, kun on tulkittu tunnepitoisia haastattelukatkelmia. Kohdissa, joissa haastateltava ei itse nimeä tunnetilojaan, on useimmiten tehty tietoinen päätös vain osoittaa lukijalle tunteiden merkittävä rooli puheen tai toiminnan taustalla ja jättää yksittäiset tunteet nimeämättä.

IDEAALITASON PERHE JA MYÖNTEISET TUNTEET

Yksi perhesosiologiseen keskusteluun vakiintunut tapa käsitteellistää perhesuhteiden merkitykseen liittyvää moninaisuutta on historianantutkija John Gillisin erottelu *perheeseen, jonka varassa elämme (kuviteltu perhe)*, ja *perheeseen, jonka kanssa elämme (eletty perhe)*.¹¹ Tämä ideaalitason ja arjen tason erottelu ja toisaalta niiden yhtäaikaan läsnäolo muokkaavat sukupolvisuhteisiin liittyvää puhetta ja sitä tunnemaista, jota puheesta on pyritty jäljittämään.

Sekä vanhempien että nuorten kanssa ”perheen merkityksestä” puhuttaessa korostuivat myönteiset asiat ja tunteet sekä perheen merkityksellisyys. Näin haastateltavat rakensivat *perhettä, jonka varassa elävät* – siis ideaalitason merkityksiin nojaavaa kuvaa perheestään ja samalla perheen ytimeen kuuluvista sukupolvisuhteista.

IBRAHIM: Perheeni on osa mua, he ovat koko elämäni. Lapset ovat todellinen Jumalan lahja, siis jos Jumala on olemassa, no kyllä mä uskon, että Jumala on olemassa. Mutta ylipäänsä, jos on olemassa jokin korkeampi voima, joka voi lahjoittaa tällaisia ihmeitä, niin se voima on antanut mulle todellisia lahjoja. [albaaritaustainen isä]

--

HAASTATTELIJA: Mitä perhe merkitsee teille?

SAMIR: Paljon. [kosovolaistaustainen poika]

JUSUF: Koko elämä. [somalitaustainen poika]

SAMIR: Niin, tärkein, perhe.

Tämän kaltaiset puhutavat ohitetaan toisinaan itsestään selvinä tai idealistisuutensa vuoksi vääristyneinä. Ne kertovat kuitenkin ihanteiden merkityksellisyydestä sekä ihmisten tarpeesta kuulua ja olla sidoksissa yhteisöön, jota he nimittävät perheeksi.¹² Perhe-elämään liittyviä tunteita tarkasteltaessa ne ovat äärimmäisen tärkeitä: ne kuvaavat yhdenlaista myönteistä tunnekokemusta – kuulumista – mutta toisaalta myös auttavat ymmärtämään, mistä kumpuaa perheenjäseniä kohtaan tunnettu lojaalius, joka saa perhesiteen ja sille annetun myönteisen merkityksen kestämaan myös silloin, kun arjessa tulee vastaan kuormittavia tilanteita ja tunteita.¹³

Samalla kun myönteisesti värittyneitä tapoja ymmärtää ja kuvata perhettä pidetään toisinaan jopa latteina, stereotyyppisessä ymmärryksessä *nuorten* perhesuhteista korostuvat usein etäisyyden otto vanhemmista, itsenäisyyden kaipuu sekä usein myös emotionaalinen turbulenssi ja konfliktialttius.¹⁴ Tästä näkökulmasta käsin huomio myönteisten merkitysten ja ihanteiden jakamisesta sukupolvihierarkian yli on tärkeä: nuoruus ei ole vain itsenäistymisen ja sidoksista vapautumisen aikaa vaan myös sidoksellisuuden arvostamisen ja säilyttämisen aikaa. Tutkimuksissa toistuu havainto siitä, että nuoret pitävät perhettä ja vanhempia tärkeinä asioina elämässään.¹⁵ Vaikka kulttuuriin ja maahanmuuttokokemukseen liittyvät tekijät epäilemättä myös vaikuttavat siinä, miten ja minkä verran perheen merkityksellisyyttä korostetaan, asia ei siis koske ainoastaan etnisiin vähemmistöihin kuuluvia nuoria.

Kun ”perheen merkityksiä” koskevan puheen sijaan huomio käännetään kuvauksiin konkreettisista arjen episodeista, joissa sukupolvisuhteet ovat läsnä, näihin suhteisiin liittyvä tunneskaala laajenee huomattavasti. Vaikka perheen myönteiset merkitykset olivat usein läsnä myös yhteistä

ajanviettoa ja perheen sisäistä kommunikaatiota kuvattaessa, arjessa sukupolvisuhteisiin liittyi paljon ristiriitaisia ja kielteisiäkin tunteita. Koko tunneskaalaa on mahdotonta kattaa tässä yhteydessä, joten seuraavassa keskitytään vanhempien epävarmuuden tunteisiin ja nuorten ärtymykseen. Rajaus perustuu siihen havaintoon, että näihin tunnetiloihin liittyvät ilmaisut toistuvat tässä aineistossa ja omalta osaltaan heijastavat sukupolvisuhteen epäsymmetriaa ja siihen liittyviä valtasuhteita. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että sukupolvien välisiin suhteisiin liittyvä tunnekirjo olisi ainoastaan tai edes valtaosin vain näiden tunteiden varassa.

TAVALLISEN EPÄVARMA VANHEMMUUS

Vanhemmuuden ”moraalinen imperatiivi” on siis velvollisuus huolehtia lapsista.¹⁶ Viitaten tähän velvollisuuteen ja pyrkimykseen täyttää se niin hyvin kuin mahdollista voidaan perustella omaa hyvää vanhemmuutta ja myös rakentaa eroja toisiin vanhempiin. Suhde tähän moraaliseen vaateseen ei ole kuitenkaan helppo: vaikka se ideaalitasolla toimii hyvän vanhemmuuden mittarina ja oikeuttajana, samalla *epävarmuus* nousee tärkeäksi osaksi vanhemmuuteen liittyvää tunneskaalaa. Epävarmuus liittyy kysymyksiin sekä siitä, miten hyvin onnistuu tämän velvollisuutensa toteuttamaan että siitä, missä määrin vanhempana ylipäänsä on mahdollista vaikuttaa lasten elämänsä kulkuaan. Muuan isä kuvaa omia huoliaan vanhempana näin:

MEHMET: Huolia ja pelkoa on toki ollut. Olen aina pelännyt, että lapset lähtisivät kulkemaan huonoon suuntaan, alkaisivat käyttää huumeita, liikkuisivat huonossa piirissä, eivät opiskelisi – kuten jokainen vanhempi. Ainoa, mitä olen voinut tällöin tehdä, on ollut rukoilla joka kerta, kun lapset lähtivät ulos kotoa. Pyysin Jumalaa suojelemaan lapsiani. Muuta tehtävää ei ollut, koska pitää ymmärtää, että jokainen lapsi ansaitsee oikeuden tehdä itse päätöksiä elämässä. [albaaritaustainen isä]

Puheenvuorossa huomio kiinnittyy siihen, että isä kuvaa vanhemmuuteen liittyvät huolensa samankaltaisina kuin ”jokaisen vanhemman”. Vaikka aineistossa oli jonkin verran kertomuksia myös sellaisista epävarmuuksista, jotka liittyivät kiinteästi maahanmuuton kokemukseen (nämä

kerrottiin lähes poikkeuksetta menneinä vaikeuksina, joita oli vuosina heti maahanmuuton jälkeen), usein epävarmuudet haluttiin kehystää osaksi tavallista, kaikkien jakamaa vanhemmuutta. Suomalaisessa yhteiskunnassa laajemmin lasten hyvinvointia ja elämäntilanteita koskeva huoli-puhe onkin yleistä, ja aikuisten velvollisuus huolehtia lapsista näyttää toisinaan sisältävän myös vaatimuksen olla huolissaan lapsista.¹⁷

Toiseksi puheenvuorossa kiinnittyy huomio tietoisuuteen rajallisista vaikutusmahdollisuuksista, joita vanhemmalla lapsensa elämäntilanteissa on: ”jokainen lapsi ansaitsee oikeuden tehdä itse päätöksiä”. Lasten vapaudesta valita ja tehdä päätöksiä puhuttiin aineistossa paljon. Nuorten päätöksentekoon toki pyrittiin vaikuttamaan keskustelulla, neuvoilla, ohjeilla ja kielloilla, ja nuorten toimiminen toiveiden vastaisesti aiheutti konflikteja sukupolvien välille. Silti moni vanhemmista korosti, ettei pakko voinut kuulua hyvään vanhemmuuteen, vaan kunkin oli itse voitava löytää polkunsaa. Näin lasten elämäntilanteeseen kuuluvat valinnanvapaudet olivat sekä epävarmuuden lähde että yksi osa moraalista vanhemmuutta. Tämän puhutavan voi ajatella olevan vastapuhetta niille stereotyyppioille, joissa maahanmuuttotilanteiden vanhempien usein kulttuuritaustaan vedoten esitetään voimakkaasti kontrolloivan lastensa tekemisiä ja menemisiä. Osa vanhemmista kiinnitti jotkin epävarmuuden kokemuksensa myös suoraan asemaansa rodullistetussa maahanmuuttajan kategoriassa. Epävarmuutta aiheuttivat muun muassa koetut puutteet omassa kielellisessä tai kulttuurisessa kompetenssissa, tietoisuus rasmin kohtaamisen mahdollisuudesta sekä näiden vaikutukset lasten elämäntilanteeseen ja tulevaisuudensuunnitelmiin.

Toisaalta vanhempien epävarmuudet liittyivät elämäntilanteisiin sekä sukupuolen ja sosioekonomisen aseman kaltaisiin eroihin. Yhdessä vähemmistöaseman kanssa ne tuottivat asemia, joiden nähtiin rajoittavan mahdollisuuksia toimia vanhempana ihanteellisella tavalla. Eräs äiti totesi ensin yleisellä tasolla, että vanhemmuus on vaikeaa. Puheenvuoron edetessä hän nostaa kuitenkin erityisesti yksinhuoltajuuden ja vähävaraisuuden esiin asioina, jotka tuntuvat kyseenalaistavan hänen vanhemmuutensa ja siten syventävän epävarmuuden tunnetta.

LEILA: Hirveen monta kertaa kyseenalaistaa, vanhemmuus on tosi vaikeaa. Ja kun mä olin vielä yksinhuoltajakin pitkän aikaa. Esimerkiksi Jasperille [pojalle] kerroin yhden asian. Mä en pysty tätä koskaan sanomaan itkemättä varsinkin silloin kun hän on ite

[paikalla], että kun on niin epävarma, että nyt mä oon laittanut lapseni, vasta koulua alottaneet ja mä käyn töissä ja mä vietän niin vähän aikaa heidän kanssa ja niin vähän annan heille laatu-aikaa. Ja kun oli aika paljon köyhyyttä ja ei ollut paljon varaakaan, niin muistan kun asuttiin [toisessa kaupungissa] ja viidennessä kerroksessa... semmonen taso oli ikkunan edessä ja erittäin ruma marraskuinen ilta. Todella ruma. Satoi, ja pimeä. Sit mä, näin, olin nojaamassa sinne tasoon ja nää lapset oli kummatkin mun kummallakin puolella. [Sitten] se oli niin ihana. Jasperin pieni käsi oli mun niskan ympärillä ja ”äiti eikö ole ihanaa, että ulkona on niin paha ja me ollaan täällä yhdessä”. Siis Jasper ei tiedä, mitä tämä minulle maistui, että lapsilla on hyvä olla. – Se oli niin tärkeä asia mulle. [iranilaistaustainen äiti]

Sukupolvisuhteisiin liittyviä emotionaalisia merkityksiä pohdittaessa olennaista tarinassa on sekin, että elämäntilanteen, yksinhuoltajuuden ja vähävaraisuuden tuottama epävarmuus pystytään ainakin hetkellisesti ylittämään, kun lapsen äidin kokemukselle vastakkainen kuulumisen, lämmön ja hyvinvoinnin kokemus ja sen sanallistaminen ikään kuin vahvistaa sen, että vanhemmuudessa on onnistuttu riittävän hyvin. Hetken emotionaalisesta merkityksellisyydestä kertoo myös se, että siitä kerrotaan haastattelussa yli 20 vuotta tapahtumahetken jälkeen.

HOIVAN KOHTEITA JA AUTONOMISIA YKSILÖITÄ

Nuorten haastatteluissa esille nousivat itsemääräämisoikeus sekä yksilönvapaus ja -vastuu. Lähes kaikille ellei kaikille nuorille oli tärkeää esittää itsensä autonomisena yksilönä, jolla oli mahdollisuus punnita vaihtoehtojaan ja tehdä valintoja elämänsä suunnasta. Useimmissa tapauksissa valinnanvapaus ei kuitenkaan nuorten puheessa näyttänyt asettuvan ristiriitaan sidoksellisuuden ja vanhemmilta tai muulta perheyhteisöltä kumpuavien toiveiden kanssa.¹⁸ Toisaalta nuorten asema sukupolvihierarkiassa, jossa he edelleen olivat vanhempiensa kasvatuksen, hoivan ja kontrollin kohteita, tuotti toisinaan jännitteitä nuorten pyrkiessä toteuttamaan yksilöllistä vapauttaan.¹⁹ Nuorten kertomuksiin

nämä paikat tuottivat myös emotionaalisia jännitteitä, joita voi kenties parhaiten kuvata tasapainoiluksi ärsyyntymisen ja lojaaliuden välillä. Vaikka ärsyyntyminen vanhempiin saattoi olla episodien vahvimmin läsnä oleva tunne, lojaaliuden tunteet eivät kokonaan väistyneet vaan vaikuttivat eri tavoin myös konfliktien ja ristiriitojen kuvausten taustalla.

Seuraavassa esimerkissä poika on edellä naureskellen kertonut, että hänellä on ”paljon kokemuksia” tyttöjen kanssa. Kun haastattelija kysyy, onko poika kertonut tytöistä vanhemmilleen, tämä toteaa kuitenkin huokaisten, että jos vanhemmat saisivat tietää, juttu ”olisi siinä”.

HAASTATTELIJA: Mut sun vanhemmille sä et oo kertonu?

FARZAAN: [Valonille] Mä oon kertonu sulleki, sä oot unohtanu, ja jos mun vanhemmat saa tietää, se on siinä [huokaisee]. [afgaanilais-taustainen poika]

HAASTATTELIJA: Mitä sit tapahtuu?

VALON: Ne vaan huutaa ehkä. [kosovolaistaustainen poika]

FARZAAN: Huutaa ja sit ei anna rahaa ja sit, silleen et, ei ne lyö, ei ne lyö. Mut, ne ärsyttää, ”no niin nyt sä et pääse ulos, opiskele”.

Kertomuksesta saa käsityksen, että pojan strateginen valinta toimintavapautensa kasvattamisessa suhteessa vanhempiinsa on ollut tyttöjen kanssa solmittujen suhteiden salaaminen vanhemmilta.²⁰ Tämä on tapahtunut konfliktiin välttämiseksi, joten pojan oletus vanhempien reaktiosta on spekulatiivinen. Hän joka tapauksessa olettaa, että joutuisi konfliktin syntyessä itse ”ärsyttävään” tilanteeseen, jossa rahan- ja ajankäytön valvonta kiristyy. Poika nimenomaisesti kieltää fyysisen väkivallan uhan kuvitteellisessa konfliktitilanteessa; sama kieltäminen toistui myös osassa muiden nuorten ja vanhempien haastatteluita. Vaikka haastateltava siis arvostelee vanhempiensa sääntöjä tai odotuksia ja ärsyyntyy häneen kohdistetusta kontrollista, hän samalla huolehtii siitä, ettei hänen vanhemmista luomansa kuva muodostu liian kielteiseksi. Ärsyttävyydestään huolimatta vanhempien käytettävissä olevat kontrollikeinot ovat hyväksyttäviä.

Toisessa esimerkissä tyttö kertoo suhteestaan isäänsä. Haastattelun yhteydessä haastateltavia pyydettiin asettamaan perheenjäsenensä ympyrään, jossa etäisyys ympyrän keskipisteestä symboloi perheenjäsenen etäisyyttä haastateltavasta itsestään. Haastateltava on aluksi asettanut isänsä – toisin kuin äitinsä – kauemmalle kehälle, mutta ryhtyessään

kuvaamaan haastattelijalle perhekokoonpanoan päätyttyä siirtämään myös isänsä sisemmälle kehälle:

JASMIN: Ja isä on, no ehkä koska mä riitelin sen kaa eilen niin se on nyt tuol kaukana [isommassa ympyrässä, lähtee suttaamaan isän nimeä]. [irakilaistaustainen tyttö]

HAASTATTELIJA: Mistä te riitelitte eilen?

JASMIN: En mä tiedä, en mä ees enää muista [laittaa isän lähimpään ympyrään] mut kyl iskäki tulee tähän – – iskä tulee vähän perässä koska se ei ymmärrä tai se ottaa kaiken vitsil kaiken minkä mä kerron sil, niin sit se tekee siit vitsii, tai jos mä sanon sil et must tulee kätilö niin sit se...

MELISSA: Se ei ota mitään tosissaan. [romanitaustainen tyttö]

JASMIN: Niin sit se ei ota tosissaan. – – Niin et, vaik se suostuu loppujen lopuks, mut se ottaa, siis mul palaa hermot, yleensä me riidellään siit ku se ei ota mitään tosissaan.

Tyttöä loukkaa se, että hänen isänsä ei hänen kokemuksensa mukaan ota vakavasti ”mitään” – viitaten omiin mielipiteisiinsä, toiveisiinsa ja tulevaisuudensuunnitelmiinsa. Isä ei ehkä niinkään pyri kontrolloimaan, sillä tyttö toteaa isän ”suostuvan loppujen lopuksi”, vaan se, että hänen asemansa autonomisena päätöksentekijänä kyseenalaistuu isän vitsailun takia. Vaikka muisto edellisen päivän riidasta kaiheartaa, tämä kielteiseksi kuvattu episodi ei kuitenkaan riitä murtamaan isää kohtaan tunnettua lojaaliutta niin paljon, että hänet olisi mahdollista asettaa ulommalle kehälle perhettä kuvaavassa ympyrässä.

RASISMIN KOKEMUKSET JA PERHEENJÄSENTEN SUOJELU

Edellä kuvattuja kertomuksia ja niihin liittyviä tunteita voi paljolti pitää sellaisina, jotka koskevat varsin universaaleja sukupolvisuhteissa läsnä olevia ilmiöitä. Oman perhe-elämän esittäminen ”tavallisena” ja samankaltaisena muiden kanssa voi olla yksi strategia, jota taustansa vuoksi rodullistavaa stereotypisointia kohtaavat ihmiset käyttävät vastustaakseen näitä stereotypioita ja heihin kohdistettua ongelmapuhetta.²¹ Samalla ”tavallisuus” on ilman muuta myös aito arkinen kokemus.

Haastateltavien elämään kuuluu kuitenkin myös asioita, jotka erottavat heidät niin kutsutun valtaväestön perheistä. Näitä asioita voi perheestä ja yksilöstä riippuen olla paljonkin, ja ne voivat liittyä esimerkiksi kulttuurisiin identifikaatioihin ja käytäntöihin, transnationaalisiin perhesuhteisiin tai maahanmuuttokokemukseen. Näitä kysymyksiä ei kuitenkaan tässä yhteydessä tarkastella, vaan huomio kiinnitetään niihin episodeihin, joissa haastateltavat puhuivat perheenjäseniinsä kohdistuneista rasistisista kohtaamisista.

Rasismien kokemuksista on vaikea puhua.²² Tämä liittyyne suurelta osin niihin monenlaisiin vaikeisiin tunteisiin, joita rasismien kohtaaminen herättää. Tässä aineistossa vaikeus näkyi muun muassa haluttomuutena puhua aiheesta, haluttomuutena tulkita omia tai perheenjäsenten kokemuksia rasismiksi ja rasismien (emotionaalisen) merkityksen vähätelynä. Toki on niinkin, että vaihtelevista taustoista tulevat ja siten eri tavoin rodullistetut haastateltavat myös kohtaavat rasismia eri määrin ja eri tavoin. Merkittävä osa haastateltavista, sekä vanhemmista että nuorista, kuitenkin puhui rasismista. Näissä kertomuksissa haastateltavien asema rodullistettujen vähemmistöjen edustajina näkyi kärjistyneimmillään. Vaikka yhtenä rasismista puhumisen vaikeutta heijastavana asiana voi kenties pitää sitä, että rasismikertomuksissa omista tunteista puhuttiin niukasti, nämä kertomukset olivat samalla emotionaalisesti varsin intensiivisiä.

Myös sukupolvisuhteita tarkasteltaessa rasismia koskevat kertomukset ovat tärkeitä. Siinä missä nuorten ja vanhempien asema sukupolvihierarkiassa on kiistatta erilainen, mikä heijastuu myös erilaisissa kertomuksissa ja tunteissa sukupolvisuhteista, heidän asemansa rodullistetussa hierarkiassa olivat perheiden sisällä useimmiten samat. Rasismien kohtaaminen on epäilemättä aina yksilöllisellä tavalla satuttava kokemus, eikä voida olettaa, että rodullistettu asema asettaisi haastateltavat samalle viivalle rasismien kokijoina. Silti on huomionarvoista, että kun kohdistetaan katse kertomuksiin, joissa rasismia oli kohdannut haastateltavan perheenjäsen, lojaalius, empatia ja suojelunhalu näyttävät aktivoituvan yhtä lailla vanhempien kuin nuorten kohdalla.

Eräs aineiston episodi koski rasistista viestiä, joka oli tuotu perheen postilaatikkoon. Perheen 15-vuotias tytär kertoi haastattelussa episodista seuraavasti:

HAASTATTELIJA: Ootteks te törmänny johonkin ulkomaalaisvastaasiin kirjoituksiin, vaikka netissä tai muualla? – –

TRINH: Meil tuli lappu [epäselvää puhetta]. [vietnamilaistaustainen tyttö]

ANH: Oh my god, oikeesti! [vietnamilaistaustainen tyttö]

TRINH: Tai, silleen et neekerit pois Suomesta tai niinku tälleen.

HAASTATTELIJA: Miltä se tuntuu... [tauko] jotain noinkin...?

TRINH: No ei kauheen kivalta.

HAASTATTELIJA: Miten sun perhe suhtautu?

TRINH: Ei ne oikeen nähny sitä, mä otin sen mun huoneeseen.

HAASTATTELIJA: Mitä sä ite ajattelit, et kuka tollasta tekee tai miltä se tuntuu?

TRINH: No mun mielestä se on kauheen itsekäs ihminen kun ajattelee tolleen, tekee tollasta.

HAASTATTELIJA: Onks sitten selvinnyt et mist se oli tullut sit?

TRINH: Emmä oikeen muista mut semmonen, printattu lappu, pikkunen, meille tuli postilaatikkoon. Et jotain tommosta et niinku kaikki nää köyhät joutuu elää täällä ja tälleen.

Tytön omia tunteita koskeva ilmaisu on varsin niukkaa. Kuitenkin hänen toimintansa kuvatussa tilanteessa kertoo paljon perhesuhteista ja niihin liittyvistä tunteista: tyttö on piilottanut saapuneen viestin huoneeseensa ja siten pitänyt vanhempansa ja muun perheensä tietämättöminä tapahtuneesta. Tekoa on vaikea tulkita muuna kuin osoituksena halusta suojella vanhempia kipeältä rasismien uhriksi joutumisen kokemukselta.²³ Rasismikokemusten kertomatta jättäminen on ristiriidassa perhettä koskevien ihanteiden kanssa, joiden valossa perheen tulisi olla se läheisin yhteisö, jossa jaetaan ilot, surut ja huolet. Myös vanhempien ja nuorten roolit kääntyvät ikään kuin ympäri tytön ottaessa kokemuksen yksin kantaakseen. Samalla episodi on kuitenkin voimakas esimerkki perhesuhteisiin liittyvistä empatiasta ja suojelunhalusta sekä nuorten aktiivisesta toimijuudesta, jossa perhesuhteet asettuvat yksilöllisten intressien edelle.

Toinen esimerkki perheenjäseniin kohdistunutta rasismia koskevasta kerronnasta on vanhemman haastattelusta. Hän kertoi 14-vuotiaan poikansa joutuneen rasistisen nimittelyn kohteeksi harrastuksensa parissa.

HASSAN: Viime viikonloppuna poika oli jollain korisleirillä, hän pelasi korisleirillä ja sitten, jonkun, [toisen kaupungin] joukkueen pojat haukkui mun poikaa, kebab, ja neekeriksi ja kaikkea. Kun hän vähän erottuu kuitenkin. [somalitaustainen isä]

HAASTATTELIJA: Puuttuks siihen kukaan?

HASSAN: Ei kukaan puuttunu. Eikä, tuomari mitään tehny. Vaikka kaikki kuuli. – – No. Minä ainakin, sanoin mun pojalle, silloin kun hän soitti minulle, mä sanoin hänelle ”ehkä sinä pelaat paremmin kuin muut, ja se ärsyttää, älä ota henkilökohtaisesti. Hyvä pelaaja menestyy, ja kun sä menestyt, se on kateellinen, se kääntää sen sinun ulkonäköön. Koska sä pelaat hyvin. – – Se halusi ärsyttää sinua.” Piste. Näin mä sanoin hänelle. Mutta mä en sanonut että ”se oli rasismia”, hänelle. – – Mä en haluaisi näyttää minun pojalle et on rasismia. Niin. Mä en halua et hän ajattele, koska hän on asuu Suomessa ja syntynyt täällä. Minä olen vain hänen isä. Joka on maahan muuttanut. Hän ei ole siitä syyllinen. Ja minä en oo siitä syyllinen et minä oon maahanmuuttaja ja mulla on poika syntynyt Suomessa.

Kertomuksen keskiössä on isän toive selittää pojan kokema nimitely jollain muulla kuin rasismilla. Tähän hän ei pyri siksi, ettei ajattelisi sen johtuneen rasismista, vaan koska hän kokee, että mahdollisuus tulkita tilanne ”tavalliseksi” kiusaamiseksi tai ärsyttämiseksi, joka voisi kohdistua periaatteessa kehen tahansa, tukisi paremmin hänen poikansa hyvinvointia ja mahdollisesti kuulumisen tunteita suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös tässä esimerkissä läsnä olevia tunteita ovat suojelunhalu ja empatia, käsitys siitä, että vertaisryhmässä ulkonäön tai syntyperän perusteella tapahtuva erilleen asettaminen satuttaa ja rapauttaa kuulumisen tunnetta erityisen paljon. Isän toteamus siitä, että poika ei ole ”syyllinen” siihen, että hänellä on maahan muuttanut isä, osaltaan kertoo myös isän turhautumisesta sitä kohtaan, kuinka pysyvä ja läpitunkematon ”maahanmuuttajan” kategoria Suomessa on.

Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa on tuotu esiin, että rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvat (keskiluokkaiset) vanhemmat panostavat paljon opettaakseen lapsille, miten toimia, kun nämä kohtaavat rasismia.²⁴ Esimerkiksi nuorten koulutusvalintojen yhteydessä osa vanhemmista kertoikin näkevänsä erikseen vaivaa, jotta koulussa heidän lapsilleen suositellut alat eivät näyttäytyisi heille ainoina mahdollisina

vaihtoehtoina. Tällaisista strategioista huolimatta rasismikokemuksista keskusteleminen näytti olevan vaativaa myös monille vanhemmille, jotka joutuvat pohtimaan rasismien merkityksiä lastensa kuulumisen tunteille ja tulevaisuudenmahdollisuuksille.

On helppo sanoa, että rasismikokemusten kätkeminen tai toisin tulkitseminen eivät ole välttämättä toimivimpia strategioita, kun pyritään purkamaan eriarvoistavia rodullistavia rakenteita. Edellä kuvatut episoditkin kuitenkin havainnollistavat, että toive suojata omaa ja läheisten henkistä hyvinvointia rasismien aiheuttamilta kipeiltä tunteilta voi arjessa olla paljon tärkeämpi tavoite. ”Rodun” ja sukupuolen yhteenkietoutuneita vaikutuksia tarkastellen bell hooksin mukaan koti on monille rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluville ihmisille ainoa paikka, jossa he tietävät olevansa turvassa rasismilta ja jossa he nauttivat kunniallisuuden ja rakastettuna olemisen tunteista.²⁵ Tästä näkökulmasta on hyvin ymmärrettävää, että kodin toivotaan olevan paikka, jossa rasismia ei tarvitse miettiä eikä siitä tarvitse puhua.²⁶

RAKENTEET TUNTEIDEN MUOKKAJINA

Vaikka Suomen monikulttuurinen historia ja nykyisyys tiedostetaan yhä paremmin, Suomessa tehty sosiologinen perhetutkimus on edelleen pääasiassa ”värisokeaa” valkoisten, etnisesti suomalaisten perheiden tutkimusta. Tässä luvussa on keskusteltu rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvista perheistä – usein maahanmuuttotautaisiksi nimetyistä – tavalla, jossa keskeiseksi tulkintakehykseksi ei aseteta heidän maahanmuuttajuutensa tai oletettu kulttuurinen erilaisuutensa vaan suomalaisen yhteiskunnan rakenteet, yhtäältä sukupolvi ja toisaalta rodullistettu hierarkia.

Niin vanhempien kuin nuorten kuvaukset sukupolvisuhteesta yleensä ovat hyvin myönteisesti värittyneet, mikä heijastaa perhesuhteen emotionaalisesti ladattua luonnetta ja siihen liittyvää lojaaliuden sidettä. Vaikka havainto myönteisten merkitysten ylläpidosta toistuu valtaväestöä koskevassa tutkimuksessa, ”Toiseksi” määrittymisen suomalaisessa yhteiskunnassa saattaa lujittaa perheenjäsenten keskinäistä lojaaliutta ja halua pitää esillä myönteisiä merkityksiä. Vaikka pohjavire oli myönteinen, esiin nostetuissa arjen episodeissa sukupolvisuhteissa läsnä oli monenlaisia ristiriitaisia ja kielteisiäkin tunteita, jotka

selkeämmin erottivat vanhemmat ja nuoret toisistaan sukupolvihierarkiaa heijastavilla tavoilla. Samalla perheenjäsenten keskinäinen lojailius näytti raskaista tunteista ja konflikteistakin huolimatta kestävästi sitovan niin nuoria kuin vanhempia.

Rodullistettujen vähemmistöjen perheiden tutkimus Suomessa on tapahtunut pitkälti erillään valtaväestön perheiden tutkimuksesta ja erilaiseen käsitteistöön nojaten. Ilmiöitä on aina mahdollista lähestyä erilaisista teoreettisista viitekehysistä käsin, ja viitekehysten monenlaisuus monipuolistaa ilmiöistä saatavaa tietoa. Vähemmistöjen tai maahanmuuttotustaisten ryhmien näkeminen valtaväestöstä lähtökohtaisesti erilaisina ja erillisinä ryhminä voi kuitenkin vahvistaa rodullistavien jakojen olemassaoloa. Samalla hämärtyy se, kuinka paljon perhesuhteissa on jaettava: tämän aineiston valossa sekä perhesuhteita kannatteleva lojailius että sukupolvihierarkia muokkasivat perheenjäsenten kerrontaa ja tunteita melko universaalein tavoin.

Toisaalta rodullistamisen prosessi ja siihen liittyvät ilmiöt on välttämätöntä ottaa tutkimuksessa huomioon yhtenä yksilöiden ja perheiden arjessa merkityksellisenä rakenteena. Rodullistaminen koskee yhtä lailla niin etnisiä vähemmistöjä kuin enemmistöäkin, mutta valtaväestön valta näkyy muun muassa siinä, että heidän ei välttämättä tarvitse ottaa huomioon rodullistamisen prosessia arjessaan millään tavoin. Sen sijaan rodullistetussa hierarkiassa heikommassa asemassa olevien vähemmistöjen on pakko ottaa kantaa rodullistaviin stereotyyppioihin. Heidän täytyy myös kohdata rasismia eri muodoissaan ja parhaansa mukaan selvittää siitä. Kertomuksissa omiin perheenjäseniin kohdistuneesta rasismista sekä nuoret että vanhemmat asettuivat suojelemaan perheenjäseniään tavalla, jossa havainnollistuu rasismin syvä emotionaalinen satuttavuus.

”Neuvottelusta” on viime vuosikymmeninä muodostunut perhesosiologisen tutkimuksen koodisana, joka tuntuu tunkeutuvan kaik-kialle ja selittävän monenlaiset ihmissuhteet. Ihmisen halua olla oman elämänsä toimija ja vaikuttaa neuvotellen asemaansa niin läheisimmissä suhteissaan kuin laajemmassa suhdeverkostossaan ei käykään kiistämisen. Siitä huolimatta on tärkeä muistaa, että meille kaikille ainutlaatuisina näyttäytyvät perhesuhteet eivät ole vain tunteiden ohjaamia ja neuvottelujen tulosta. Erilaiset rakenteelliset jaot muokkaavat yhtä aikaa sekä itse perhesuhteita että niihin liittyviä tunteita. Perhesuhteiden kerrontaan liittyviä tunteita on tarkasteltu sukupolvieron ja rodullistetun

hierarkian näkökulmista. Nämä muodostavat kuitenkin vain osan kaikkien arjessa läsnä olevasta rakenteiden kudelmasta, joka olisi hyödyllistä ottaa huomioon myös perhesuhteita tutkittaessa.

KUINKA TUTKIMUS TEHTIIN?

Haastattelut on kerätty kolmessa eteläisen Suomen suuressa kaupungissa. Nuorten haastattelut on kerätty monikulttuurista tyttötyötä järjestävän tahon keskusteluryhmässä ja erään kaupunkialueen monikulttuurisessa koulussa. Molemmissa tapauksissa kaikkia läsnä olevia nuoria on pyydetty osallistumaan haastatteluun, eikä ketään ole valittu mukaan tai jätetty tutkimuksen ulkopuolelle etnisen taustansa perusteella. Vaikka tätä lukua varten on tarkasteltu maahanmuutto- tai vähemmistötaustaisten nuorten haastatteluja, kokonaisuineen kattaa siis myös valtaväestön nuorten haastatteluja. Haastatellut nuoret ovat iältään 14–19-vuotiaita, useimmat kuitenkin 14–16-vuotiaita, sillä koulussa aineistoa on kerätty yhdeksännellä luokka-asteella. Haastatelluista 31 nuoresta 17 oli tyttöjä tai nuoria naisia ja 14 poikia tai nuoria miehiä. Nuorista seitsemän osallistui yksilöhaastatteluun ja 24 parihaastatteluun.

Haastatellut vanhemmat ovat 35–70-vuotiaita. Heidän lastensa ikähaitari on suuri, mutta kaikilla on tai on ollut teini-ikäisiä lapsia ja lasten nuoruuteen liittyvät kysymykset ovat olleet tärkeitä haastattelusisältöjä. Vanhemmat on rekrytoitu erilaisten järjestöjen kautta ja lumipallomenetelmällä (eli pyytämällä haastateltavilta ja tuttavilta vinkkejä mahdollisista muista haastateltavista). Haastatelluista 26 vanhemmasta 14 oli äitejä ja 12 isiä. Heistä 23 osallistui yksilöhaastatteluun ja kolme ryhmähaastatteluun.

Kaikki haastatellut vanhemmat ovat itse muuttaneet Suomeen, useimmat nuorina aikuisina tai keski-ikäisinä. Useimmat heistä olivat asuneet Suomessa useita vuosia, toiset jopa vuosikymmeniä. Suurin osa haastatelluista nuorista on syntynyt Suomessa maahanmuuttotaustaisille vanhemmille, mutta osa heistä on myös lapsena muuttanut Suomeen. Haastateltavat edustavat hyvin vaihtelevia etnisiä taustoja, ja heidän taustamaansa olivat Irak, Iran, Afganistan, Venäjä, Romania, Vietnam, entinen Jugoslavia, Somalia, Turkki, Sudan, Marokko, Uganda, Brasilia, Egypti, Jemen, Sambia ja Etiopia. Yksi haastatelluista identifioitui Suomen romaniyhdistyksen jäseneksi. Kaikki nuorten haastattelut tehtiin suomeksi. Myös

suurin osa vanhempien haastatteluista tehtiin suomeksi. Yhdeksän vanhemman haastattelut tehtiin kuitenkin vanhemman äidinkielen kielellä ja yksi englanniksi.

Tutkimuseettisistä syistä haastattelut kerättiin siten, että eri sukupolvea edustavat haastateltavat eivät olleet saman perheen jäseniä. Päätös perustui ennen muuta haluun tukea myös satuttavien ja raskaiden perhe-elämään liittyvien teemojen jakamista, minkä ajateltiin onnistuvan paremmin, mikäli tutkija ei olisi seuraavaksi menossa haastattelemaan haastateltavan perheenjäseniä. Samalla tämä päätös tarkoittaa, että sukupolvisuhteen tarkastelu konkreettisen perheyhteisön kontekstissa ei onnistu, vaan se täytyy toteuttaa yleisemmällä tasolla.

Aineistoa on tulkittu erityisesti rodullistetun hierarkian ja sukupolvihierarkian näkökulmista. Ensin aineistosta on valittu analysoitavaksi kohdat, joissa puhutaan erityisesti vanhempien ja nuoruuttaan elävien lasten suhteista. Tästä edelleen melko mittavasta aineistomassasta on lähemmin tarkasteltaviksi valittu emotionaalisesti erityisen merkityksellisiltä vaikuttavia kohtia. Tunteiden paikallistamisen haasteisiin aineistossa liittyy kiinteästi se usein perhesosiologisessa tutkimuksessa esitetty havainto, että varsinkin perhe-elämään liittyvistä kielteisiksi koetuista tilanteista ja tunteista on usein vaikea puhua haastattelussa.²⁷ Aihepiirin vaikeus voi myös näkyä tunneilmaisun karsimisena – vaikeista kokemuksista voidaan kertoa erityisen toteavaan tapaan, omista tunteista etääntyen. Tutkijan on tällöin pystyttävä riittävästi tulkitsemaan myös rivien välistä ja sanattomasti välittyviä viestejä, sortumatta silti yli- tai väärintulkintoihin.

Haastattelut ovat kontekstisidonnaisia kuvauksia, jotka heijastelevat haastateltavien sosiaalista todellisuutta mutta joiden sisältöjä myös haastattelutilanne on muokannut.²⁸ Yksi aineiston reunaehto onkin se, että yhdeksää haastattelua lukuun ottamatta haastattelut on tehnyt niin sanottuun valtaväestöön kuuluva tutkijanainen. Valtaväestölle suunnatuissa puhetoissa saattavat korostua erilaiset asiat kuin silloin, jos haastattelijalla on haastateltavan kanssa yhteinen tausta ja kieli.

24. Mykkänen 2010; Coates 2003, 194–197; Tuovila 2006, 128, 142.
25. Mm. May 2013, 78.
26. Myös Mykkänen & Eerola 2014.
27. Miettinen & Rotkirch 2012; Mykkänen & Eerola 2014; Sevón ym. 2014; Sevón, Malinen, Murtorinne-Lahtinen, Mykkänen & Rönkä 2016.
28. Kiianmaa 2012.
29. Mykkänen & Böök 2013; Böök & Mykkänen 2015.
30. Rönkä, Laitinen & Malinen 2009; Mykkänen & Huttunen 2008.
31. Ks. myös Sevón & Notko 2008.
32. Ks. Rönkä, Laitinen & Malinen 2009.
33. Wright & Leahey 2013, 28.
34. Jokinen 2005; Vonk & Ashmore 2003.
35. Ks. myös McAuley, McKeown & Merriman 2012.
36. Campos ym. 2013; Sevón, Malinen & Rönkä 2014.
37. Myös Rönkä & Korvela 2009, 91; Rönkä, Laitinen & Malinen 2009, 207.
38. Jokinen 1996.
39. Wang & Burris 1997.

5

TUNTEET RODULLISTETTujen VÄHEMMISTÖJEN SUKUPOLVISUHTEISSA

1. Ribbens McCarthy ym. 2000.
2. Esim. Forsberg 2003a.
3. Esim. Rönkä & Sallinen 2008.
4. Peltola 2016.
5. Esim. Murji & Solomos (toim.) 2005.
6. Phoenix 2005.
7. Esim. Tuori 2009.
8. Peltola 2014.
9. Ks. myös Connidis & McMullin 2002.
10. Ahmed 2014.
11. Gillis 1996.
12. Ribbens McCarthy 2012.
13. Ks. Wilson ym. 2012; Smart 2007; Forsberg 2003a.
14. Aapola 1999.
15. Turtiainen ym. 2007; Lahelma & Gordon 2008; Gillies ym. 2001.
16. Ribbens McCarthy ym. 2000.
17. Esim. Harrikari 2008.
18. Peltola ym. 2016.
19. Connidis & McMullin 2002.
20. Peltola ym. 2017.
21. Peltola 2014; vrt. myös Ahmed 2014, 217.
22. Rastas 2004.

23. Vrt. myös Rastas 2004.
24. Esim. Vincent ym. 2012.
25. hooks 1990, 41–49.
26. Ks. myös Rastas 2004.
27. Smart 2007, 137–138; Hämäläinen ym. 2014.
28. Esim. Heyl 2001.

6

VANHENEVAN ISÄN JA AIKUISEN POJAN SUHDE

1. Ks. Aalto & Kolehmainen 2004; Eerola & Mykkänen 2014; Rantalaiho 2003.
2. Shirani 2013; Jämsä 2004; Hakovirta & Broberg 2014.
3. Merz, Schuengel & Schulze 2008.
4. Jokinen 2005.
5. Arber, Davidson & Ginn 2003; Calasanti 2004.
6. Hearn 1995; Thompson 2006.
7. Ojala & Pietilä 2013.
8. Hochschild 1979; 2003b.
9. Hochschild 2003b.
10. Ks. esim. Parviainen, Kinnunen & Kortelainen 2016, 16.
11. Ks. esim. Kolehmainen 2015; Wager 1999.
12. Hochschild 2003b, 7.
13. Mt. Ks. tämän kirjan johdantoluku; emotionaalista työtä koskevista tutkimuksista Koivunen 2011, 54.
14. Wager 1999, 331.
15. Hochschild 2003b, 7.
16. Hochschild 1979, 564; 2003b, 56–75; kirjan ensimmäinen luku.
17. Mason, May & Clarke 2007.
18. Hochschild 2003b, 75.
19. Biggs 2008.
20. Mt., 118; Biggs, Haapala & Lowenstein 2011, 1110; Dow ym. 2016 106; Haapala, Tervo & Biggs 2015, 458.
21. Haapala, Tervo & Biggs 2015, 459.
22. Calasanti 2004.
23. Dow ym. 2016.
24. Esim. Hurd Clarke 2011.
25. Davidson 2008; ks. Pirhonen, Ojala, Lumme-Sandt & Pietilä 2016.
26. Yksilöhaastattelut ovat osa isompaa aineistokokonaisuutta, johon kuuluu myös ryhmähaastatteluja, joihin haastateltava puheessaan viittaa. Ryhmähaastattelut eivät ole mukana tämän luvun aineistossa.
27. Lumme-Sandt & Pietilä 2014, 153; Pietilä 2013, 213.
28. Timonen ym. 2013, 175.
29. Hoikkala 2008, 87.

KIRJALLISUUS

- Aalto, Ilana & Jani Kolehmainen (toim.) (2004). *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino.
- Aalto, Kristiina (2015). Lapsettoman nuoren parin ajankäyttö ja rytmit. Teoksessa Anu-Hanna Anttila, Timo Anttila, Mirja Liikkanen & Hannu Pääkkönen (toim.): *Ajassa kiinni ja irrallaan – Yhteisölliset rytmit 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus, 109–122.
- Aaltonen, Anna-Kaisa (2009). *Lapsioikeus ja lapsen oikeus tuomioistuimissa*. Helsinki: Edita.
- Aapola, Sinikka (1999). *Murrosikä ja sukupuoli. Julkiset ja yksityiset ikämäärittelyt*. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 8. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Aapola, Sinikka & Kaisa Ketokivi (toim.) (2005). *Polkuja ja poikkeamia. Aikuisuutta etsimässä*. Julkaisuja 56. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Aarnio, Noora (2016). Huostaanoton jälkipuinti ja uudet oivallukset. Eräs huostaanotto prosessi äidin näkökulmasta. Teoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino & Tarja Pösö (toim.): *Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä*. Tampere: Vastapaino, 291–315.
- Adams, Bert & Jan Trost (toim.) (2005). *Handbook of World Families*. Thousand Oaks: Sage.
- Adams, Rebecca G. & Graham Allan (toim.) (1998). *Placing Friendship in Context*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Affif, Tamara, Walid Affif, Anne F. Merrill, Amanda Denes & Davis Sharde (2013). "You need to stop talking about this!" Verbal rumination and the costs of social support. *Human Communication Research* 39, 395–421.
- Ahmed, Sara (2004). *The Cultural Politics of Emotion*. New York: Routledge.
- (2010). *The Promise of Happiness*. Durham: Duke University Press.
- (2014). *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 2. painos (ilm. alun perin 2004).
- Aittola, Tapio, Kimmo Jokinen & Kaarlo Laine (1995). Young people, the school, and learning outside the classroom. Teoksessa Tapio Aittola, Riitta Koikkalainen & Esa Sironen (toim.): *"Confronting strangeness". Towards a reflexive modernization of the school*. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja 5/1995, 43–56.
- Aittola, Tapio, Kimmo Jokinen, Kaarlo Laine & Esa Sironen (1991). Jälkisanat. Teoksessa Thomas Ziehe: *Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus*. Tampere: Vastapaino, 247–265.
- Alasuutari, Pertti & Maarit Alasuutari (2010). *Mökkihulluus. Vapaa-ajan asumisen taika ja taito*. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

- Allan, Graham (1998). Friendship, sociology and social structure. *Journal of Social and Personal Relationships* 15:5, 685–702.
- (2008). Flexibility, friendship, and family. *Personal Relationships* 15, 1–16.
- Allen, Sarah M. & Alan J. Hawkins (1999). Maternal gatekeeping. Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and Family* 61:1, 199–112.
- Amato, Paul R. (2010). Research on divorce. Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family* 72:3, 650–666.
- Andersson, Gunvor (2005). Family relations, adjustment and well-being in a longitudinal study of children in care. *Child and Family Social Work* 1, 43–56.
- Aparicio, Elizabeth, Edward V. Pecukonis & Shalita O'Neale (2015). "The love that I was missing". Exploring the lived experience of motherhood among teen mothers in foster care. *Children and Youth Services Review* 51, 44–54.
- Arber, Sara, Kate Davidson & Jay Ginn (2003). Changing approaches to gender and later life. Teoksessa Sara Arber, Kate Davidson & Jay Ginn (toim.): *Gender and Ageing. Changing Roles and Relationships*. Berkshire: Open University Press, 1–14.
- Arber, Sara & Virpi Timonen (2012). Grandparenting in the 21st century. New directions. Teoksessa Sara Arber & Virpi Timonen (toim.): *Contemporary Grandparenting. Changing Family Relationships in Global Context*. Bristol: Polity Press, 247–264.
- Autonen-Vaaranieniemi, Leena & Hannele Forsberg (2015). Vuoroasuminen lapsuuden paikkakokemuksina kolmen tyyppitarinan valossa. *Yhteiskuntapolitiikka* 80:5, 331–340.
- Ba, Stefano (2014). Parenting, play and the work-family interaction. *Sociological Research Online* 19:2.
- Baker, Jason, James McHale, Anne Strozier & Cecil Dawn (2010). Mother-grandmother coparenting relationships in families with incarcerated mothers. A pilot investigation. *Family Process* 49:2, 165–184.
- Baldassar, Loretta, Cora Vellekoop Baldock & Raelene Wilding (2007). *Families Caring across Borders. Migration, Ageing and Transnational Caregiving*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Bamberg, Michael (1997). Language, concepts and emotions. The role of language in the construction of emotions. *Language Sciences* 19:4, 309–340.
- Bancroft, Angus, Sarah Wilson, Sarah Cunningham-Burley, Hugh Masters & Kathryn Backett-Milburn (2005). Children managing parental drug and alcohol misuse. Challenging parent-child boundaries. Teoksessa Linda McKie & Sarah Cunningham-Burley (toim.): *Families in Society. Boundaries and Relationships*. Bristol: Policy Press, 111–125.
- Barbalet, Jack (1998). *Emotion, Social Theory, and Social Structure. A Macrosociological Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

- (2008). Emotion in social life and social theory. Teoksessa Monica Greco & Paul Stenner (toim.): *Emotions. A Social Science Reader*. London: Routledge, 106–111.
- Bardy, Marjatta, Johanna Barkman & Tarja Janhunen (2000). *Elämäni tarina. Lukemisto lapsuuden kokemuksista lastenkodissa ja perhehoidossa*. Helsinki: Stakes.
- Barker, Meg (2005). This is my partner, and this is my... partner's partner. Constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology* 18:1, 75–88.
- Barnomsbudmannen (2004). Straffa inte barnet. En studie av barnperspektivet inom kriminalvården. Barnombudsmannen rapporterar BR2004:01. www.barnombudsmannen.se/Global/Publikationer/straffa%20inte%20barnet.pdf (luettu 17.1.2017).
- Barstad, Anders (2014). Equality is a bliss? Relationship quality and the gender division of household labor. *Journal of Family Issues* 35:7, 972–992.
- Baxter, Leslie A., Michael Mazanec, John Nicholson, Garth Pittman, Kathy Smith & Lee West (1997). Everyday loyalties and betrayals in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships* 14:5, 655–678.
- Beck, Margaret E. & Jeanne E. Arnold (2009). Gendered time use at home. An ethnographic examination of leisure time in middle-class families. *Leisure Studies* 28:2, 121–142.
- Beck, Ulrich (1986). *Risikogesellschaft. Auf dem Weg in einer andere Moderne*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- (1997). Democratization of the family. *Childhood* 4:2, 151–168.
- Beck, Ulrich & Elisabeth Beck-Gernsheim (1995). *The Normal Chaos of Love*. Käänt. Mark Ritter & Jane Wiebel. Cambridge: Polity Press (saks. alkuteos 1990).
- (2002). *Individualization. Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage.
- Bell, Vikki (1999). On speech, race and melancholia. An interview with Judith Butler. *Theory, Culture & Society* 16:2, 163–174.
- Belt, Ritva (2013). *Mother-infant psychotherapy groups among drug-abusing mothers. Preventing intergenerational negative transmission*. Lääketieteen yksikkö, lastenpsykiatria. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Bengtson, Vern L., Timothy J. Biblarz & Robert E. L. Roberts (2002). *How Families Still Matter. A Longitudinal Study of Youth in Two Generations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Berezin, Mabel (2005). Emotions and the economy. Teoksessa Neil J. Smelser & Richard Swedberg (toim.): *The Handbook of Economic Sociology*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 109–127.
- Bergman, Kathleen N., Mark E. Cummings & Patrick T. Davies (2014). Interparental aggression and adolescent adjustment: The role of emotional insecurity and adrenocortical activity. *Journal of Family Violence* 29, 763–771. DOI 10.1007/s10896-014-9632-3.
- Bericat, Eduardo (2016). The sociology of emotions. Four decades of progress. *Current Sociology* 64:3, 491–513.
- Berlant, Lauren (2008). *The Female Complaint. The Unfinished Business of Sentimentality in American Culture*. London: Duke University Press.
- Berlant, Lauren & Michael Warner (1998). Sex in public. *Critical Inquiry* 24:2, 547–566.
- Bertaux, Daniel & Paul Thompson (2005). Introduction. Teoksessa Daniel Bertaux & Paul Thompson (toim.): *Between Generations. Family Models, Myths and Memories*. Memory and narrative series. London: Transaction Publishers, 1–12.
- Biggs, Simon (2008). Aging in a critical world. The search for generational intelligence. *Journal of Aging Studies* 22:2, 115–119.
- Biggs, Simon, Irja Haapala & Ariela Lowenstein (2011). Exploring generational intelligence as a model for examining the process of intergenerational relationships. *Ageing & Society* 31:7, 1107–1124.
- Birnbaum, Rachel & Michael Saini (2012). A scoping review of qualitative studies about children experiencing parental separation. *Childhood* 20:2, 260–282.
- Bjerke, Håvard (2011). It's the way they do it. Expressions of agency on child-adult relations at home and school. *Children & Society* 25, 93–103.
- Blazek, Matej (2011). Place, children's friendships, and the formation of gender identities in a Slovak urban neighbourhood. *Children's Geographies* 9:3–4, 285–302.
- Boholm, Åsa (1983). *Swedish Kinship. An Exploration into Cultural Processes of Belonging and Continuity*. Göteborg: University of Gothenburg.
- Boler, Megan (1999). *Feeling Power. Emotions and Education*. New York: Routledge.
- Boothby, Erica J., Margaret S. Clark & John A. Bargh (2014). Shared experiences are amplified. *Psychological Sciences* 25:12, 2209–2216.
- Boothby, Erica J., Leigh K. Smith, Margaret S. Clark & John A. Bargh (2016). Psychological distance moderates the amplification of shared experience. *Personality and Social Psychology Bulletin* 42:10, 1431–1444.
- Borelli, Jessica L., Lorie Goshin, Sarah Joestl, Juliette Clark & Mary W. Byrne (2010). Attachment organization in a sample of incarcerated mothers. Distribution of classifications and associations with substance abuse history, depressive symptoms, perceptions of parenting competency and social support. *Attachment & Human Development* 12:4, 355–374.
- Boszormenyi-Nagy, Ivan & Geraldine Spark (1984). *Invisible Loyalties: Reciprocity in Intergenerational Family Therapy*. Cambridge: Harper and Row Publishers (ilm. alun perin 1973).
- Bott, Elizabeth (1971). *Family and Social Network*. London: Tavistock Publications (ilm. alun perin 1957).

- Bourdieu, Pierre (1986). The forms of capital. Teoksessa John Richardson (toim.): *Handbook of Theory and Research of Education*. Westport, CT: Greenwood Press, 241–258.
- (1996). On the family as a realized category. *Theory, Culture & Society* 13:3, 19–26.
- Brannen, Julia, Ellen Heptinstall & Kalwant Bhopal (2000). *Connecting Children. Care and Family Life in Later Childhood*. London & New York: Routledge.
- Brewster, Melanie E. (2015). Lesbian women and household labor division. A systematic review of scholarly research from 2000 to 2015. *Journal of Lesbian Studies*, 1–23.
- (2017). Lesbian women and household labor division. A systematic review of scholarly research from 2000 to 2015. *Journal of Lesbian Studies* 21:1, 47–69. DOI: 10.1080/10894160.2016.1142350 (luettu 19.3.2018).
- Bristowe, Katherine, Steve Marshall & Richard Harding (2016). The bereavement experiences of lesbian, gay, bisexual and/or trans* people who have lost a partner. A systematic review, thematic synthesis and modelling of the literature. *Palliative Medicine* 30:8, 730–744.
- Broderick, Debra J., Jean M. Birbilis & Michael F. Steger (2008). Lesbians grieving the death of a partner. Recommendations for practice. *Journal of Lesbian Studies* 12:2–3, 225–235.
- Brooks-Gordon, Belinda & Andrew Bainham (2004). Prisoners' families and the regulation of contact. *Journal of Social Welfare and Family Law* 26:3, 263–280.
- Bryceson, Deborah & Ulla Vuorela (2002). *Transnational Families in the Twentyfirst Century. In the Transnational Family. New European Frontiers and Global Networks*. Oxford: Berg, 3–30.
- Burgess, Cheryl, Froya Rossvoll, Bruce Wallace & Daniel Brigid (2010). 'It's just like another home, just another family, so it's nae different'. Children's voices in kinship care: a research study about the experience of children in kinship care in Scotland. *Child & Family Social Work* 15:3, 297–306.
- Burgoon, Judee K. & Aaron E. Bacue (2003). Nonverbal communication skills. Teoksessa John O. Greene & Brant R. Burleson (toim.): *Handbook of Communication and Social Interaction Skills*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 179–219.
- Burkitt, Ian (2014). *Emotions and Social Relations*. London: Sage.
- Burleson, Brant R. (2003). The experience and effects of emotional support. What the study of cultural and gender differences can tell us about close relationships, emotion, and interpersonal communication. *Personal Relationships* 10, 1–23.
- (2008). What counts as effective emotional support? Explorations of individual and situational differences. Teoksessa Michael T. Motley (toim.): *Studies in Applied Interpersonal Communication*. Los Angeles, CA: Sage, 207–227.
- (2010). The nature of interpersonal communication. A message-centered approach. Teoksessa Charles R. Berger, Michael E. Roloff & David R. Roskos-Ewoldsen (toim.): *The Handbook of Communication Science*. 2. painos. Los Angeles, CA: Sage, 145–163 (ilm. alun perin 1987).
- Burleson, Brant R. & Daena J. Goldsmith (1998). How the comforting process works. Alleviating emotional distress through conversationally induced reappraisals. Teoksessa Paul A. Andersen & Laura K. Guerrero (toim.): *Handbook of Communication and Emotion. Research, Theory, Applications, and Contexts*. San Diego, CA: Academic Press, 245–280.
- Burleson, Brant R., Amanda J. Holmstrom & Cristina M. Gilstrap (2005). "Guys can't say that to guys". Four experiments assessing the normative motivation account for deficiencies in the emotional support provided by men. *Communication Monographs* 72, 468–501.
- Bush, Amy N., Alicia M. Walker & Brea L. Perry (2017). "The family plan". Characteristics of ties described as both "friend" and "family" in personal networks. *Social Networks* 5:1, 92–107.
- Butler, Judith (1990). *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge. (*Hankala sukupuoli*. Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus 2006.)
- (2000). *Antigone's Claim. Kinship between Life and Death*. New York: Columbia University Press.
- (2002). Is kinship always already heterosexual? Differences. *A Journal of Feminist Cultural Studies* 13:1, 14–44.
- (2004a). *Undoing Gender*. New York: Routledge.
- (2004b). *Precarious Life. The Powers of Mourning and Violence*. London: Verso.
- (2006). *Hankala sukupuoli. Feminismi ja identiteetin kumous*. Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi. Helsinki: Gaudeamus (engl. alkuteos 1990).
- (2009). *Frames of War. When Is Life Grievable?* London: Verso.
- Böök, Marja Leena (2001). *Vanhemmuus ja vanhemmuuden diskurssit työtömyystilanteessa*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 182. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Böök, Marja Leena & Johanna Mykkänen (2014). Photo-narrative processes with children. *Journal of Child, Youth and Family Studies* 5:4.1, 611–628.
- (2015). "Se arki on sitä, että kotiasiat pyörii ja töissä menee hyvin". Lapsiperheiden arki 2000-luvulla. Teoksessa Kirsi-Maria Hytönen & Tuomas Laine-Frigren (toim.): *Työläisperhe arjessa ja kriiseissä*. Väki Voimakas nro 28. Helsinki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 247–270.
- Calasanti, Toni (2004). Feminist gerontology and old men. *Journals of Gerontology. Social Sciences* 59B:6, S305–314.
- Campos, Belinda, Shu-wen Wang, Tatyana Plaksina, Rena L. Repetti, Dominik Schoebi, Elinor Ochs & Margaret E. Beck (2013). Positive and

- negative emotion in the daily life of dual-earner couples with children. *Journal of Family Psychology* 27:1, 76–85.
- Carrington, Christopher (1999). *No Place Like Home. Relationships and Family Life among Lesbians and Gay Men*. Chicago: University of Chicago Press.
- Carsten, Janet (2000). Introduction. Cultures of relatedness. Teoksessa Janet Carsten (toim.): *Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship*. Cambridge: Cambridge University Press, 1–36.
- Castrén, Anna-Maija (2001). *Perhe ja työ Helsingissä ja Pietarissa. Elämäntiirit ja yhteiskunta opettajien sosiaalisissa verkostoissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- (2009). *Onko perhettä eron jälkeen? Eroperhe, etäperhe, uusperhe*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2014). Konfiguraation näkökulma perheeseen. Teoksessa Riitta Jallinoja, Helena Hurme & Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 137–166.
- (2017). Rebuilding the family. Continuity and change in family membership and relationship closeness in post-separation situations. Teoksessa Vida Cesnuyte, Detlev Lück & Eric Widmer (toim.): *Family Continuity and Change*. London: Palgrave Macmillan, 165–186.
- Castrén, Anna-Maija (toim.) (2007). *Työn ja perheen tasapaino. Sääntelyä, tutkimusta ja kehittämistä*. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Castrén, Anna-Maija & Kaisa Ketokivi (2015). Studying the complex dynamics of family relationships. A figurational approach. *Sociological Research Online* 20:1:3. www.socresonline.org.uk/20/1/3.html (luettu 12.6.2015).
- Chambers, Deborah (2001). *Representing the Family*. London: Sage.
- Cheal, David (2002). *Sociology of Family Life*. Houndmills: Palgrave.
- Christian, Johnna & Leslie W. Kennedy (2011). Secondary narratives in the aftermath of crime. Defining family members' relationships with prisoners. *Punishment & Society* 13:4, 379–402.
- Clark, Margaret S. & Edward P. Jr. Lemay (2010). Close relationships. Teoksessa Susan T. Fiske, Daniel T. Gilbert & Gardner Lindzey (toim.): *Handbook of Social Psychology*. 5. painos. New York: Wiley, 898–940 (ilm. alun perin 1935).
- Clarke, Victoria (2002). Resistance and normalization in the construction of lesbian and gay families. A discursive analysis. Teoksessa Adrian Coyle & Celia Kitzinger (toim.): *Lesbian and Gay Psychology*. London: Blackwell, 98–116.
- Coakley, Jay (2006). The good father. Parental expectations and youth sports. *Leisure Studies* 25:2, 153–163.
- Coates, J. (2003). *Men Talk. Stories in the Making of Masculinities*. Oxford: Blackwell.
- Cobb, Michael (2007). Lonely. *South Atlantic Quarterly* 106:3, 445–457.
- Collins, Randall (2008). *Violence. A Micro-Sociological Theory*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Comfort, Megan (2008). *Doing Time Together. Love and Family in the Shadow of Prison*. Chicago & London: University of Chicago Press.
- Connell, Raewyn W. (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Connidis, Ingrid & Julie McMullin (2002). Sociological Ambivalence and Family Ties. A Critical Perspective. *Journal of Marriage & Family* 64:3, 558–567.
- Connor, James (2007). *The Sociology of Loyalty*. New York: Springer.
- Cooper, Mary L. (1994). Motivations for alcohol use among adolescents. Development and validation of four-factor model. *Psychological Assessment* 6, 117–128.
- Corsaro, William A. (2005). *The Sociology of Childhood*. London: Sage.
- Crawford, Mary (2004). Mars and Venus collide. A discursive analysis of marital self-help psychology. *Feminism & Psychology* 14:1, 63–79.
- Cunningham, Michael R. & Anita P. Barbee (2000). Social support. Teoksessa Clyde A. Hendrick & Susan S. Hendrick (toim.): *Close Relationships. A Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage, 272–285.
- Dahl, Ulrika (2014). Not gay as in happy, but queer as in fuck you. Notes on love and failure in queer(ing) kinship. *Lambda Nordica* 3–4, 143–168.
- Dahl, Ulrika & Jenny Gunnarson Payne (2014). Introduction. (Re)thinking queer kinship and reproduction. *Lambda Nordica* 3–4, 11–27.
- Dallaire, Danielle H. (2006). Children with incarcerated mothers. Developmental outcomes, special challenges and recommendations. *Journal of Applied Developmental Psychology* 28:1, 15–24.
- Daly, Kerry (2001). Deconstructing family time. From ideology to lived experience. *Journal of Marriage and Family* 63:2, 283–294.
- (2003). Family theory versus the theories families live by. *Journal of Marriage and Family* 65:4, 771–784.
- Davidson, Kate (2008). Declining health and competence. Men facing choices about driving cessation. *Generations* 32:1, 44–47.
- Davies, Patrick T., Marcia A. Winter & Dante Cicchetti (2006). The implications of emotional security theory for understanding and treating childhood psychopathology. *Development and Psychopathology* 18, 707–735.
- Davis, Hayley (2012). Affinities, seeing and feeling like family. Exploring why children value face-to-face contact. *Childhood* 19:1, 8–23.
- De Boise, Sam & Jeff Hearn (2017). Are men getting more emotional? Critical sociological perspectives on men, masculinities and emotion. *The Sociological Review*, 1–18.
- Den Besten, Olga (2010). Local belonging and 'geographies of emotions': Immigrant children's experience of their neighbourhoods in Paris and Berlin. *Childhood* 17:2, 181–195.

- Dermott, Esther (2008). *Intimate Fatherhood. A Sociological Analysis*. London: Routledge.
- Desmond, Matthew & Kristin L. Perkins (2015). Housing and household instability. *Urban Affairs Review*, 1–16. DOI 10.1177/1078087415589192.
- Dienhart, Anna (1998). *Reshaping Fatherhood. The Social Construction of Shared Parenting*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Doka, Kenneth J. (2002). Introduction. Teoksessa Kenneth J. Doka (toim.): *Disenfranchised Grief. New Directions, Challenges and Strategies for Practice*. Champaign: Research Press, 5–22.
- Dow, Briony, Melanie Joosten, Simon Biggs & Helen Kimberley (2016). Age encounters. Exploring age and intergenerational perceptions. *Journal of Intergenerational Relationships* 14:2, 104–118.
- Dreby, Joanna & Tim Adkins (2012). The strength of family ties. How US migration shapes children's ideas of family. *Childhood* 19:2, 169–187.
- Dryden, Caroline (1999). *Being Married, Doing Gender*. London: Routledge.
- Duncombe, Jean & Dennis Marsden (1993). Love and intimacy. The gender division of emotion and emotion work. A neglected aspect of sociological discussion of heterosexual relationships. *Sociology* 27:2, 221–241.
- Durkheim, Émile (1982). *Sosiologian metodisäännöt*. Suom. Seppo Randell. Helsinki: Tammi (ransk. alkuteos 1895).
- Dyson, James (2010). Friendship in practice. Girls' work in the Indian Himalayas. *American Ethnologist* 37:3, 482–498.
- Eder, Donna & Laura Fingerson (2002). Interviewing children and adolescents. Teoksessa Jaber F. Gubrium & James A. Holstein (toim.): *Handbook of Interview Research. Context and Method*. London: Sage, 181–201.
- Edwards, Rosalind, Melanie Mauthner & Lucy Hadfield (2005). Children's sibling relationships and gendered practices. Talk, activity and dealing with change. *Gender and Education* 17:5, 499–513.
- Eerola, Petteri (2014). Maskuliinisuuden myötä- ja vastakerronta haastattelu-puheessa. *Sukupuolentutkimus* 27:2, 41–44.
- (2015). *Responsible Fatherhood. A Narrative Approach*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 520. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Eerola, Petteri & Jouko Huttunen (2011). Metanarrative of the "new father" and narratives of young Finnish first-time fathers. *Fathering* 9:3, 211–231.
- Eerola, Petteri & Johanna Mykkänen (toim.) (2014). *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Eldén, Sara (2011). The threat or promise of popular therapy? A feminist reading of narratives of "the good couple". *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 19:3, 144–162.
- (2012). Scripts for the 'good couple'. Individualization and the reproduction of gender inequality. *Acta Sociologica* 55:1, 3–18.
- Elia, John P. (2003). Queering Relationships. *Journal of Homosexuality* 45:2–4, 61–86.
- Elias, Norbert (1978a). *The Civilizing Process*. Vol. 1. *The History of Manners*. Käänt. Edmund Jephcott. Oxford: Blackwell (saks. alkuteos 1939).
- (1978b). *What is Sociology?* Käänt. Stephen Mennell & Grace Morrissey. London: Hutchinson & Co Ltd (saks. alkuteos 1970).
- (1982). *The Civilizing Process*. Vol. 2. *State Formation and Civilization*. Käänt. Edmund Jephcott. Oxford: Blackwell (saks. alkuteos 1939).
- (1987). *Involvement and Detachment*. Käänt. Edmund Jephcott. Oxford: Basil Blackwell (saks. alkuteos 1983).
- (1991). *The Society of Individuals*. Toim. Michael Schröter. Käänt. Edmund Jephcott. Oxford: Basil Blackwell (saks. alkuteos 1939).
- (1993). *Kuolevien yksinäisyys*. Suom. Jari Nieminen & Paula Nieminen. Helsinki: Gaudeamus (saks. alkuteos 1982).
- Elias, Norbert & Eric Dunning (1966). Dynamics of group sport with special reference to football. *The British Journal of Sociology* 17:4, 388–402.
- Elster, Jon (1998). Emotions and economic theory. *Journal of Economic Literature* 36:1, 47–74.
- Enroos, Rosi (2008). *Vankila lapsuudessa – lapset vankilassa. Tutkimus lapsista, joiden elämää äidin vankeus värittää*. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- (2011). Mothers in prison. Between the public institution and private family relations. *Child and Family Social Work* 16:1, 12–21.
- (2012). Perhe vankeinhoidon arviointikäytäntöjen ja moraalisen järjelyn kohteena. Teoksessa Hannele Forsberg & Leena Autonen-Vaaraniemi (toim.): *Kiistanalainen perhe, moraalinen järjely ja sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino, 45–74.
- (2015). *Vankila, vanhemmuus ja lapsi – näkökulmia perhekäytäntöihin*. Acta Poenologica 2. Helsinki: Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.
- Erickson, Rebecca J. (2005). Why emotion work matters. Sex, gender, and the division of household labor. *Journal of Marriage and Family* 67:2, 337–351.
- Erlingsson, Christen & Petra Brysiewicz (2015). Swedish and South African nursing students' descriptions of family. *Journal of Nursing Scholarship* 47:3, 228–236.
- Erola, Jani (2010). *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Eräsaari, Leena (2002). Moderni mummo. *Gerontologia* 1, 10–20.
- Faircloth, Brad & Mark Cummings (2008). Evaluating a parent education program for preventing the negative effects of marital conflict. *Journal of Applied Developmental Psychology* 29, 141–156.
- Fairclough, Norman (1995). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. Harlow: Longman.
- Fattore, Toby, Jan Mason & Elizabeth Watson (2009). When children are asked about their well-being. Towards a framework for guiding policy. *Child Indicators Research* 2, 57–77.

- Feld, Scott & William C. Carter (1998). Foci of activity as changing contexts for friendship. Teoksessa Rebecka G. Adams & Graham Allan (toim.): *Placing Friendship in Context*. Cambridge: Cambridge University Press, 136–152.
- Felski, Rita (2000). The invention of everyday life. *New Formations* 39, 13–31.
- Fenge, Lee-Ann (2014). Developing understanding of same-sex partner bereavement for older lesbian and gay people. Implications for social work practice. *Journal of Gerontological Social Work* 57, 288–304.
- Fernandez, Elizabeth (2007). How children experience fostering outcomes. Participatory research with children. *Child and Family Social Work* 1, 349–359.
- Finch, Janet (2007). Displaying Families. *Sociology* 41:1, 65–81.
- Finch, Janet & Jennifer Mason (1993). *Negotiating Family Responsibilities*. London: Routledge.
- Findikaattori (2016). Lasten kotihoidon tukea saaneet. www.findikaattori.fi/fi/111 (luettu 22.11.2016).
- Fischer, Agneta H. & Jeroen Jansz (2008). Reconciling emotions with western personhood. Teoksessa Monica Creco & Paul Stenner (toim.): *Emotions. A Social Science Reader*. New York: Routledge, 166–174.
- Fivush, Robyn, Melissa A. Brotman, Janine P. Buckner & Sherryl H. Goodman (2000). Gender differences in parent-child emotion narratives. *Sex Roles* 41:3–4, 233–253.
- Fletcher, George (1993). *Loyalty. An Essay on the Morality of Relationships*. New York: Oxford University Press.
- Forsberg, Hannele (2003a). Hajottavat ja koossa pitävät tunteet. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.): *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 86–102.
- (2003b). Johdanto. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.): *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 7–15.
- (2005). ”Talking feels you wouldn’t love dad anymore”. Children’s emotions, close relations, and domestic violence. Teoksessa Maria Eriksson, M. Hester, Suvi Keskinen & K. Pringle (toim.): *Tackling Men’s Violence in Families. Nordic Issues and Dilemmas*. Bristol: The Policy Press, 49–65.
- Forsberg, Hannele, Aino Kääriäinen & Aino Ritala-Koskinen (2018). Children’s residence in divorce disputes. Examination of social workers’ home studies reports. *Journal of Social Welfare and Family Law* 39:1. dx.doi.org/10.1080/09649069-2018.1414351.
- Forsberg, Hannele & Ritva Nätkin (toim.) (2003). *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Forsberg, Hannele & Tarja Pösö (2008). Ambiguous position of the child in supervised meetings. *Child & Family Social Work* 13:1, 52–60.
- (2009). Valvottujen tapaamisten näyttämö. Vieraan ja perhesidoksen rajankäyntiä. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.): *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 146–161.
- Fox O’Mahony, Lorna & James A. Sweeney (2010). The exclusion of (failed) asylum seekers from housing and home. Towards an oppositional discourse. *Journal of Law and Society* 37:2, 285–314.
- Fox, Bonnie (2009). *When Couples Become Parents. The Creation of Gender in the Transition to Parenthood*. Toronto: University of Toronto Press.
- Francis, Ara A. (2010). Losing the ”Normal” Child. *Journal of the Motherhood Initiative for Research and Community Involvement*. Theme: Motherhood, Bereavement, Loss and Grief, 1:2, Fall/Winter, 72–87.
- Francis, Linda E. (2006). Emotions and health. Teoksessa Jan E. Stets & Jonathan H. Turner (toim.): *Handbook of the Sociology of Emotions*. Springer: New York, 591–610.
- Freeman, Elizabeth (2007). Queer belongings. Kinship theory and queer theory. Teoksessa George E. Haggerty & Molly McGarry (toim.): *A Companion to Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Studies*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 295–314.
- Frey, Lauren, Gretta Cushing, Madelyn Freundlich & Eliot Brenner (2008). Achieving permanency for youth in foster care. Assessing and strengthening emotional security. *Child & Family Social Work* 13, 218–226.
- Furman, Wyndol & Duane Buhrmester (1985). Children’s perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology* 21:6, 1016–1024.
- Gabb, Jacqui (2008). *Researching Intimacy in Families*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- (2011). Family lives and relational living. Taking account of otherness. *Sociological Research Online* 16:4. www.socresonline.org.uk/16/4/10.html (luettu 13.2.2018).
- Gabb, Jacqui & Janet Fink (2015). *Couple Relationships in the 21st Century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gable, Shelley & Harry T. Reis (2010). Good news! Capitalizing on positive events in an interpersonal context. *Advances in Experimental Social Psychology* 42, 198–240.
- Galasinski, Dariusz (2004). *Men and the Language of Emotions*. Basingstoke: Palgrave MacMillan.
- Geerts, Clifford (1973). *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.
- Gelfer, Joseph (2012). Will the real Joseph Gelfer please stand up. Multiple masculinities and the self. *Nordic Journal for Masculinity Studies* 7, 124–138.
- Giddens, Anthony (1991). *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- (1992). *The Transformation of Intimacy. Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.

- Gillies, Val, Janet Holland & Jane Ribbens McCarthy (2001). *Pulling Together, Pulling Apart. The Family Lives of Young People Aged 16–18*. London: Family Policy Studies Centre.
- Gillies, Val & Helen Lucey (2006). 'It's a connection you can't get away from'. Brothers, sisters and social capital. *Journal of Youth Studies* 9:4, 479–493.
- Gillis, John R. (1996). *A World of Their Own Making. Myth, Ritual, and the Quest for Family Values*. Cambridge: Harvard University Press.
- Goleman, David (1995). *Emotional Intelligence. Why It Can Matter More than IQ*. Lontoo: Bloomsbury.
- Gotta, Gabrielle, Robert-Jay Green, Esther Rothblum, Sondra Solomon, Kimberly Balsam & Pepper Schwartz (2011). Heterosexual, lesbian, and gay male relationships. A comparison of couples in 1975 and 2000. *Family Process* 50:3, 353–376.
- Granfelt, Riitta (2007). *Oppisin elämään riippuvuuteni kanssa*. Rikosseuraamusviraston julkaisusarja 2. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- Greco, Monica & Paul Stenner (2008). Introduction. Emotion and social science. Teoksessa Monica Greco & Paul Stenner (toim.): *Emotions. A Social Science Reader*. London: Routledge, 1–21.
- Greene, Sheila & Diane Hogan (2005). *Researching Children's Experience. Approaches and Methods*. London: Sage.
- Grief, Geoffrey L. (2009). *Buddy System. Understanding Male Friendships*. Oxford: Oxford University Press.
- Gubrium, Jaber F. & James A. Holstein (1990). *What Is Family?* London: Mayfield Publishing Company.
- (2006). Introduction. Teoksessa Jaber Gubrium & James Holstein (toim.): *Couples, Kids and Family Life*. New York: Oxford University Press.
- Guerrero, Laura K. & Peter A. Andersen (2006). Emotion in close relationships. Teoksessa Clyde A. Hendrick & Susan S. Hendrick (toim.): *Close Relationships. A Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage, 171–183.
- Guerrero, Laura K., Susanne M. Jones & Renee Reiter Boburka (2006). Sex differences in emotional communication. Teoksessa Kathryn Dindia & Daniel J. Canary (toim.): *Sex Differences and Similarities in Communication*. London: Routledge, 241–261.
- Gunnarsson, Lena (2014). Loving him for who he is. The microsociology of power. Teoksessa Lena Gunnarsson: *The Contradictions of Love. Towards a Feminist-realist Ontology of Sociosexuality*. London: Routledge.
- Gunnarson Payne, Jenny (2016). Grammars of kinship. Biological motherhood and assisted reproduction in the age of epigenetics. *Signs. Journal of Women in Culture and Society* 41:3, 483–506.
- Haapala, Irja, Laura Tervo & Simon Biggs (2015). Using generational intelligence to examine community care work between younger and older adults. *Journal of Social Work Practice* 29:4, 457–473.
- Haavio-Mannila, Elina, Karoliina Majamaa, Antti Tanskanen, Hans Hämäläinen, Antti Karisto, Anna Rotkirch & J.P. Roos (2009). *Sukupolvien ketju. Suuret ikäluokat ja sukupolvien välinen vuorovaikutus Suomessa*. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 107. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Haines, Elizabeth L., Kay Deaux & Nicole Lofaro (2016). The times they are a-changing... or are they not? A comparison of gender stereotypes, 1983–2014. *Psychology of Women Quarterly* 40:3, 353–363.
- Hakovirta, Mia & Mari Broberg (2014). Isyys eron jälkeen. Teoksessa Petteri Eerola & Johanna Mykkänen (toim.): *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 114–142.
- Harden, Jeni (2012). Good sitting, looking, and listening. The regulation of young children's emotions in the classroom. *Children's Geographies* 10:1, 83–3.
- Harold, Gordon T., Katherine H. Shelton, Marcie C. Goetze-Morey & Mark E. Cummings (2004). Marital conflict, child emotional security about family relationships, and child adjustment. *Social Development* 13:3, 350–376.
- Harrikari, Timo (2008). *Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Harrington, Maureen (2006). Sport and leisure as contexts for fathering in Australian families. *Leisure Studies* 25:2, 165–183.
- Haunani Solomon, Denise & Anita L. Vangelisti (2014). Relationship development. Teoksessa Charles R. Berger (toim.): *Interpersonal Communication. Handbooks of Communication Science*. Berlin: De Gruyter/Mouton, 347–369.
- Hautanen, Teija (2010). *Väkivalta ja huoltoriidat*. Acta Universitatis Tamperensis 1544. Tampere: Tampere University Press.
- Hawkins, Alan & David Eggebeen (1991). Are fathers fungible? Patterns of coresident adult men in maritally disrupted families and young children's well-being. *Journal of Marriage and the Family* 53, 958–972.
- Hays, Robert, Sarah Chauncey & Linda A. Tobey (1990). The social support networks of gay men with AIDS. *Journal of Community Psychology* 18, 374–385.
- Hearn, Jeff (1995). Imaging the aging of men. Teoksessa Mike Featherstone & Andrew Wernick (toim.): *Images of Aging. Cultural Representations of Later Life*. London: Routledge, 97–115.
- Helsingin Sanomat* (2.12.2016). Nico Rosberg lopettaa F1-uransa. ”Olen noussut oman vuoreni – olen huipulla, joten tämä päätös tuntuu oikealta”. www.hs.fi/urheilu/art-2000004891557.html (luettu 7.4.2017).
- Helsingin Sanomat* (7.3.2017). Minna Pölkki: Oma lähipiiri pelotteli Veera Ahokangasta demoneilla ja Harmagedonilla.
- Heyl, Barbara Sherman (2001). Ethnographic interviewing. Teoksessa Paul Atkinson, Amanda Coffey, Sara Delamot, John Lofland & Lynn Lofland (toim.): *Handbook of Ethnography*. London: Sage, 369–383.

- Hiilamo, Heikki & Olli Kangas (2009). Trap for women or freedom to choose? The struggle over cash for child care schemes in Finland and Sweden. *Journal of Social Policy* 38:3, 457–475.
- Hiilamo, Heikki & Miia Saarikallio-Torp (2011). Child custody placement outcomes for mothers. *Children and Youth Services Review* 33:9, 1489–1496.
- Hiitola, Johanna (2015). *Hallittu vanhemmuus. Sukupuoli, luokka ja etnisyyshuostaanottoasiakirjoissa*. Acta Universitatis Tamperensis 2026. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hill, Malcolm (2005). Children's boundaries. Within and beyond families. Teoksessa Linda McKie & Sarah Cunningham-Burley (toim.): *Families in Society. Boundaries and Relationships*. Bristol: Policy Press, 77–94.
- Hilton, John (2005). *No Tears for Queers. Ett reportage om män, bögar och hatbrott*. Stockholm: Atlas.
- Hiltunen, Tarja (2015). *Äitiys, huostaanotto ja voimaantuminen*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 541. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- (2016). Äitien kokemuksia lasten huostaanotoista. *Janus. Sosiaalipoliittikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 24:3, 265–272.
- Hochschild, Arlie Russell (1979). Emotion work, feeling rules, and social structure. *American Journal of Sociology* 85:3, 551–575.
- (1983). *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press.
- (2003a). *The Commercialization of Intimate Life. Notes from Home and Work*. Berkeley: University of California Press.
- (2003b). *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press (ilm. alun perin 1983).
- Hoikkala, Tommi (1993). *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuisuutuksen puhe ja kulttuurimallit*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2008). Suuret ikäluokat ja työ. Teoksessa Semi Purhonen, Tommi Hoikkala & J. P. Roos (toim.): *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Helsinki: Gaudeamus, 68–88.
- Hoikkala, Tommi & Semi Purhonen (2008). Suurten ikäluokkien ”tavallisten” jäsenten tyyppitarina. Teoksessa Semi Purhonen, Tommi Hoikkala & J. P. Roos (toim.): *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*. Helsinki: Gaudeamus, 51–67.
- Holland, Sally & Anne Crowley (2013). Looked-after children and their birth families. Using sociology to explore changing relationships, hidden histories and nomadic childhoods. *Child & Family Social Work* 18:1, 57–66.
- Holma, Outi (2011). *Läheisen subdeuraprosessi päihdeongelmaisen perheenjäsenen rinnalla*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Holmberg, Karin (1993). *Det kallas kärlek. En socialpsykologisk studie om kvinnors underordning och mäns överordning bland unga jämställda par*. Göteborg: Anamma.
- Holmes, Mary (2010). The emotionalization of reflexivity. *Sociology* 44:1, 139–154.
- Holmila, Marja (2003). Läheisen ratkaisut. Teoksessa Marja Holmila & Janna Kantola (toim.): *Pullonkauloja. Kirjoituksia alkoholistien läheisistä*. Helsinki: Gummerus, 79–95.
- Holstein, James A. & Jaber F. Gubrium (1999). What is family? Further thoughts on a social constructionist approach. *Marriage & Family Review* 28:3–4, 3–15.
- hooks, bell (1990). *Yearning. Race, Gender, and Cultural Politics*. Boston: South End.
- Horton, John & Peter Kraftl (2005). For more-than-usefulness. Six overlapping points about children's geographies. *Children's Geographies* 3:2, 131–143.
- Hsieh, Hsiu-Fang & Sarah, E. Shannon (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research* 15:9, 1277–1288.
- Hughes, Claire & Judy Dunn (2002). ”When I say a naughty word”. A longitudinal study of young children's accounts of anger and sadness in themselves and close others. *British Journal of Developmental Psychology* 20, 515–535.
- Hurd Clarke, Laura (2011). *Facing Age. Women Growing Older in Anti-Aging Culture*. New York: Rowman and Littlefield.
- Husa, Sari (1995). Foucault-lainen metodi. *niin & näin* 2:3, 42–48.
- Husso, Marita (2016). Sukupuoli ruumiillisena tapaisuutena ja elettyinä suhteina. Teoksessa Marita Husso & Risto Heiskala (toim.): *Sukupuolisyys*. Helsinki: Gaudeamus, 73–91.
- Huttunen, Jouko (2001). *Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hypén, Kimmo (2004). *Vankilasta vuosina 1993–2004 vapautuneet ja vankilaan uudestaan palanneet*. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- Hyvärinen, Matti & Varpö Löyttyniemi (2005). Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Johanna Ruusuvaara & Liisa Tiittula (toim.): *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 189–222.
- Hämäläinen, Kati (2012). *Perhehoitoon sijoitettujen lasten antamat merkitykset kodilleen ja perhesuhteilleen*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja 56. Helsinki: Väestöliitto.
- Hämäläinen, Kati, Henna Pirskanen & Susanna Rautio (2014). Sensitiiviset perheaiheet haastattelututkimuksessa. Eettiset haasteet, perhesalaisuudet ja intervention mahdollisuus. *Janus* 22:1, 53–68.
- Hänninen, Vilma (1999). *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Tampere: Tampere University Press.
- Högbacka, Riitta (2009). Ikioma lapsi vieraasta maasta. Yhteisyys ja erot kansainvälisissä adoptiopeheissä. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.): *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 162–190.

- Inglehart, Ronald & Christian Welzel (2007). Modernization. Teoksessa George Ritzer (toim.): *Blackwell Encyclopedia of Sociology*. Blackwell Reference Online. www.sociologyencyclopedia.com/subscriber/tocnode?id=g9781405124331_chunk_g978140512433119_ssi-118 (luettu 7.10.2010).
- Ingström, Pia (2014). *Tunteilla on tilansa. Kirjoituksia kodeista*. Helsinki: Schildts & Söderströms.
- Irni, Sari & Jan Wickman (2011). *Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt – vanheneminen ja palveluntarpeet*. Seta-julkaisuja 20. Helsinki: Seta.
- Jallinoja, Riitta (1997). *Moderni säädyllyisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2000). *Perheen aika*. Helsinki: Otava.
- (2006). *Perheen vastaisuus. Familistista käännettä jäljittämässä*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2008). Togetherness and being together. Family configurations in the making. Teoksessa Eric D. Widmer & Riitta Jallinoja (toim.): *Beyond the Nuclear Family. Families in a Configurational Perspective*. Population, Family and Society, Vol. 9. New York: Peter Lang, 97–118.
- (2009). Vieras perheessä. Suhteen hahmotus. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.): *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 11–31.
- (2011). Obituaries as family assemblages. Teoksessa Riitta Jallinoja & Eric Widmer (toim.): *Families and Kinship in Contemporary Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 78–91.
- (2014). Teoria universaalista perheestä. Teoksessa Riitta Jallinoja, Helena Hurme & Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 18–34.
- Jallinoja, Riitta (toim.) (2009). *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jallinoja, Riitta, Helena Hurme & Kimmo Jokinen (2014). *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jamieson, Lynn (2011). Intimacy as a concept. Explaining social change in the context of globalisation or another form of ethnocentricism? *Sociological Research Online* 16:4, 15.
- Jamieson, Lynn & Gill Highet (2014). Troubling loss? Children's experiences of major disruptions in family life. Teoksessa Jane Ribbens McCarthy, Carol-Ann Hooper & Val Gillies (toim.): *Family Troubles? Exploring Changes and Challenges in the Family Lives of Children and Young People*. Bristol: Policy Press, 135–150.
- Jamieson, Lynn, Roona Simpson & Ruth Lewis (2011). Introduction. Teoksessa Lynn Jamieson, Roona Simpson & Ruth Lewis (toim.): *Researching Families and Relationships*. London: Palgrave Macmillan, 1–18.
- Jasper, James M. (2011). Emotions and social movements. Twenty years of theory and research. *Annual Review of Sociology* 37, 285–303.
- Jenkins, Carol L., Amanda Edmundson, Paige Averett & Intae Yoon (2014). Older lesbians and bereavement. Experiencing the loss of a partner. *Journal of Gerontological Social Work* 57:2–4, 273–287.
- Jensen, An-Magritt (2003). For the children's sake: symbolic power lost? Teoksessa An-Magritt Jensen & Lorna McKee (toim.): *Children and the Changing Family. Between Transformation and Negotiation*. London: Routledge, 134–148.
- Johansson, Thomas & Roger Klinth (2008). Caring fathers. The ideology of gender equality and masculine positions. *Men and Masculinities* 11, 42–62.
- Johnson, Colleen Leahy (1988). *Ex Familia. Grandparents, Parents, and Children Adjust to Divorce*. New Brunswick: Rutgers University Press.
- (1989). In-law relationships in the American kinship system. The impact of divorce and remarriage. *American Ethnologist* 16:1, 87–99.
- Jokinen, Arto (2004). Diskurssianalyysin kourissa. Sotilasteksteissä muotoutuva miehisuus. Teoksessa Marianne Liljeström (toim.): *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tampere: Vastapaino, 191–208.
- Jokinen, Eeva (1996). *Väsänyt äiti. Äitiyden omaelämäkerrallisia esityksiä*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2004). Kodin työt, tavat, tasa-arvo ja rento refleksiivisyys. Teoksessa Eeva Jokinen, Marja Kaskisaari & Marita Husso (toim.): *Ruumis töihin! Käsite ja käytäntö*. Tampere: Vastapaino, 285–304.
- (2005). *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- (2013). Prekaari sukupuoli. *Naistutkimus* 26:1, 5–16.
- Jokinen, Kimmo (2014). Perheikäytäntöjen sosiologia. Teoksessa Riitta Jallinoja, Helena Hurme & Kimmo Jokinen (toim.): *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 167–191.
- Jokinen, Kimmo & Kimmo Saaristo (2006). *Suomalainen yhteiskunta*. Helsinki: WSOY.
- Jokinen, Kimmo & Marjo Kuronen (2011). Research on families and family policies in Europe. Major trends. Teoksessa Uwe Uhlendorff, Marina Rupp & Matthias Euteneuer (toim.): *Wellbeing of Families in Future Europe*. FAMILYPLATFORM – Families in Europe 1, 13–118.
- Jokinen, Kimmo, Kaisa Malinen, Henna Pirskanen, Sanna Moilanen, Sonja Rautakorpi, Minna Harju-Vejjola, Marianne Notko & Marjo Kuronen (2013). Lapset kertovat perheestä – mitä kuulemme? Teoksessa Jukka Reivinen & Leena Vähäkylä (toim.): *Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen*. Helsinki: Gaudeamus, 175–197.
- Jones, Chris & Simon Hackett (2010). The role of "family practices" and "displays of family" in the creation of adoptive kinship. *British Journal of Social Work* 41:1, 40–56.
- Jones, Susanne M. & Graham D. Bodie (2014). Supportive communication. Teoksessa Charles R. Berger (toim.): *Interpersonal Communication. Handbooks of Communication Science*. Berlin: De Gruyter/Mouton, 371–394.

- Josselson, Ruthellen (2004). Nimeämistä, tunkeilua, vallankäyttöä? Toisten elämän kirjoittamisesta. Teoksessa Johanna Latvala, Eeva Peltonen & Tuija Saresma (toim.): *Tunteet, tutkimusprosessi ja kirjoittaminen*. Nykykulttuuri 79. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 292–305.
- Joukamaa, Matti ja työryhmä (2010). Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustulosraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2010. www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-riisenjulkaisusarja/6AqMACEr8/RISE_1_2010_Rikosseuraamusasiakkaiden_terveys_tyokyky_ja_hoidontarve.pdf (luettu 10.4.2017)
- Julkunen, Raija (2010). *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.
- Juntto, Anneli & Anni Vilkkö (2005). Monta kotia. Suurten ikäluokkien asumishistoriat. Teoksessa Antti Karisto (toim.): *Suuret ikäluokat*. Tampere: Vastapaino, 115–144.
- Jurva, Raisa (2012). Seksuaalinen painostus ja väkivalta heteroseksuaalisessa kohtaamisessa terveystiedon oppimateriaaleissa. Teoksessa Päivi Atjonen (toim.): *Oppiminen ajassa – kasvatus tulevaisuuteen*. Helsinki: Suomen kasvatustieteellinen seura, 293–305.
- Jurva, Raisa & Annukka Lahti (arvioitavana). Affective dissonance in challenging gendered conventions in heterosexual relationships.
- Juvonen, Tuula (1997). Normatiivisen hyvän harhat. Teoksessa Jukka Lehtonen, Jussi Nissinen & Maria Socada (toim.): *Hetero-olettamuksesta moninaisuuteen. Lesbot, homot, bi- ja transihmiset sosiaali- ja terveystieteiden asiakkaina*. Helsinki: Edita, 11–17.
- (2002). *Varjoelämää ja julkisia salaisuuksia*. Tampere: Vastapaino.
- (2016). Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. Teoksessa Marita Husso & Risto Heiskala (toim.): *Sukupuolikysymys*. Helsinki: Gaudeamus, 33–53.
- Järvi, Antti & Hanna Nikkanen (2014). *Karanteeni: kuinka aids saapui Suomeen*. Helsinki: Siltala.
- Jämsä, Juha (2004). Isä, joka on homo. Homouden, mieheyden ja vanhemmuuden puhetaivoja. Teoksessa Ilana Aalto ja Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 223–242.
- Järvinen, Katriina & Laura Kolbe (2007). *Luokkaretkellä hyvinvointiyhteiskunnassa. Nykysukupolven kokemuksia tasa-arvosta*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kainulainen, Siru & Viola Parente-Čapkova (toim.) (2011). *Häpeä vähän! Kriittisiä tutkimuksia häpeästä*. Turku: Utukirjat, Turun yliopisto.
- Kallinen, Kati (2017). Sukulaissijoitus lapsen näkökulmasta. *Janus* 25:3, 208–223.
- Kallinen, Kati, Henna Pirskanen & Susanna Rautio (2015). *Sensitiivinen tutkimuksessa. Menetelmät, kohderyhmät, haasteet ja mahdollisuudet*. UniPress Global.
- Kallinen, Kati & Susanna Rautio (2016). Haastateltavan kodin merkitys haastattelupaikkana tutkittaessa sensitiivisiä perheaiheita. *Nuorisotutkimus* 34:4, 22–36.
- Kallio, Eeva (2017). Viisaus tienä. Teema 2. Teologia.fi. www.teologia.fi/component/tags/tag/teema-2017-2-viisaus-hukassa (luettu 13.2.2018).
- Kalmus, Veronika, Lukas Blinka & Kjartan Ólafsson (2015). Does it matter what mama says. Evaluating the role of parental mediation in European adolescents' excessive internet use. *Children & Society* 29, 122–133.
- Kaplan, Ian, Ingrid Lewis & Paul Mumba (2007). Picturing global educational inclusion? Looking and thinking across students' photographs from the UK, Zambia and Indonesia. *Journal of Research in Special Education* 7:1, 23–35.
- Karisto, Antti (2006). Kesämökkielämä ja arjen ympäristöpolitiikka. Teoksessa Ilmo Massa & Sanna Ahonen (toim.): *Arkielämän ympäristöpolitiikka*. Helsinki: Gaudeamus, 122–137.
- Karkulehto, Sanna, Tuija Saresma, Hannele Harjunen & Johanna Kantola (2012). Intersektionaalisuus metodologiana ja performatiivisen intersektionaalisuuden haaste. *Naistutkimus* 25:4, 17–28.
- Karp, David (1997). *Speaking of Sadness*. Oxford: Oxford University Press.
- Karttunen, Risto (2010). *Isän ja äidin välissä. Lapsen kuulemisen psykologinen kehys huolto- ja tapaamisriidoissa*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 992. Tampere: Tampere University Press.
- Karttunen, Teija (2013). Naiserityisen työotteen elementeistä päihdehoidossa. Teoksessa Elina Virokannas & Sanna Väyrynen (toim.): *Varjoja naiseudessa*. Universal Press, 220–246.
- Kauko, Outi & Hannele Forsberg (2017). Housing pathways, not belonging and sense of home as described by unaccompanied minors. *Nordic Social Work Research*. dx.doi.org/10.1080/2156857X.2017.1343743 (luettu 19.2.2018).
- Kaulio, Pia & Marja Uotila (2009). *Äiti ei jätä*. Helsinki: Minerva.
- Kay, Tess (2006). Editorial: Fathering through leisure. *Leisure Studies* 25:2, 125–131.
- Kekäle, Jari (2007). *Postmoderni isyys ja uskonnollisuus. Tarinallinen näkökulma*. Joensuu: Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja.
- Kekäle, Jari & Petteri Eerola (2014). Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa Petteri Eerola & Johanna Mykkänen (toim.): *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 19–31.
- Kelhä, Minna (2009). *Vääränikäisiä äitejä? Ikä ja äitiyden yhteiskunnalliset ehdot*. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 223. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kemper, Theodore D. (1987). How many emotions are there? Wedding the social and autonomic components. *American Journal of Sociology* 93:2, 263–289.
- Kemppainen, Jaana (2001). *Kotikasvatus kolmessa sukupolvessa*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 190. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- Ketokivi, Kaisa (2004). Pidentynyt nuoruus ja perheen perustaminen. Individualistisen elämänorientaation jäljillä. *Sosiologia* 41:2, 94–107.
- (2009). Torjuttu autonomia. Lapsuudenperheen vieraantuneet siteet ja aikuisten lasten vaihtoehtoiset elämänpolut. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.): *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 32–62.
- (2014). Sidoksen kysymys sosiologisessa ajattelussa ja läheissuhteiden tutkimuksessa. *Sosiologia* 51:2, 139–154.
- Key, Ellen (1904). *Skönhet för alla*. Stockholm: Bonnier.
- Kickbush, Ilona (2012). *Learning for Well-being. A Policy Priority for Children and Youth in Europe. A Process for Change*. With the collaboration of Jean Gordon & Linda O’Toole, drafted on behalf of the Learning for Well-being Consortium of Foundations in Europe. Universal Education Foundation.
- Kielitoimiston sanakirja. www.kielitoimistonanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80 (luettu 19.9.2017).
- Kiianmaa, Nelli (2012). *Tasa-arvobarometri 2012*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 23. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- King, Neal & Toni Calasanti (2013). Men’s aging amidst intersecting relations of inequality. *Sociology Compass* 7/9, 699–710.
- Kirkkohallitus (1999). Kirkkohallituksen lausunto Oikeusministeriölle. [www.kappeli.evl.fi/EVLMateriaalit.nsf/Documents/FBC52779F8A2E9C5C22570BE004B5CE9/\\$File/samaasukupuoltaolevienparisuhteet.pdf?openElement](http://www.kappeli.evl.fi/EVLMateriaalit.nsf/Documents/FBC52779F8A2E9C5C22570BE004B5CE9/$File/samaasukupuoltaolevienparisuhteet.pdf?openElement) (luettu 19.4.2017).
- Kivelä, Päivi (2012). *Oman paikan taju. Keski-ikäiset perheenäidit paikallisilla kentillä*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 454. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kleinig, John (2007). Loyalty. Teoksessa Edward N. Zalta (toim.): *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Fall 2013. Edition. plato.stanford.edu/archives/fall2013/entries/loyalty/ (luettu 19.4.2017).
- (2014). *On Loyalty and Loyalties. The Contours of a Problematic Virtue*. New York: Oxford University Press.
- Kleres, Jochen (2010). Emotions and narrative analysis. A methodological approach. *Journal for the Theory of Social Behaviour* 41:2, 182–202.
- Kloep, Marion & Leo B. Hendry (2010). Letting go or holding on? Parents’ perceptions of their relationships with their children during emerging adulthood. *British Journal of Developmental Psychology* 28, 817–834.
- Koivunen, Anu (2010). An affective turn? Reimagining the subject of feminist theory. Teoksessa Marianne Liljeström & Susanna Paasonen (toim.): *Disturbing Differences. Working with Affect in Feminist Readings*. London: Routledge.
- Koivunen, Tuija (2012). *Gender in Call Centre Work*. Acta Universitatis Tampereensis 1680. Tampere: Tampere University Press.
- Kokkonen, Marja & Liisa Kinnunen (2008). Tunteiden säätely terveyden osatekijänä. *Suomen Lääkärilehti* 51–52, 63, 4541–4548.
- Kolehmainen, Marjo (2015). *Satiiriset Itse valtiat. Poliittinen huumori suomalaisessa julkisuudessa*. Acta Universitatis Tampereensis 2080. Tampere: Tampere University Press.
- Kontula, Osmo (2013). *Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä*. Väestötutkimuslaitos, Katsauksia E47. Helsinki: Väestöliitto.
- Korkiamäki, Riikka (2013). *Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Koskinen, Maarit (2015). Racialization, othering, and coping among adult international adoptees in Finland. *Adoption Quarterly* 18:3, 169–195.
- Kosonen, Marjut (2001). *Foster Children’s Sibling Relationships in Middle Childhood*. Glasgow: University of Glasgow.
- Krackhardt, David (1987). Cognitive social structures. *Social Networks* 9, 109–134.
- Krippendorff, Klaus (2004). *Content analysis. An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kuczynski, Leon (2003). Beyond bidirectionality. Bilateral conceptual frameworks for understanding dynamics in parent-child relations. Teoksessa Leon Kuczynski (toim.): *Handbook of Dynamics in Parent-Child Relations*. Thousand Oaks, CA: Sage; 3–46.
- Kuosmanen, Paula (2008). Ajallis-tilallinen queer-näkökulma lesboäitien ja naisparien perhesuhteisiin. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 131–152.
- Kuper, Adam (2009). *Incest & Influence. The Private Life of Bourgeois England*. Cambridge: Harvard University Press.
- Kuronen, Marjo & Tiina Hokkanen (2008). Vanhemmuuspuhe ja sukupuolen tutkimisen vaikeus. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 27–42.
- Kustatscher, Marlies (2016). The emotional geographies of belonging. Children’s intersectional identities in primary school. *Children’s Geographies* 15:1, 1–15.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina (2014). Alakoululaisten arjen rakentuminen. Teoksessa Pirjo Korvela & Terttu Tuomi-Gröhn (toim.): *Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohtassa*. Tampere: Kuluttajatutkimuskeskus, 288–314.
- Käyhkö, Mari (2014). Kelpaanko? Riitänkö? Kuulunko? Työläistaustaiset naiset, yliopisto-opiskelu ja luokan kokemukset. *Sosiologia* 51:1, 4–20.
- LaFrance, Mary & Marvin A. Hecht (2000). Gender and smiling. A meta-analysis. Teoksessa Agneta H. Fischer (toim.): *Gender and Emotion. Social Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press, 118–142.
- Lahelma, Elina & Tuula Gordon (2008). Resources and (in(ter))dependence. Young people’s reflections on parents. *Young* 16:2, 209–226.

- Lahti, Annukka (2007). ”Ihan samanlaisia ku muutki ihmiset”. Bi-naisten ja kumppanien parisuhteen tuottamisen strategiat. *SQS–Suomen Queer-tutkimuksen Seuran lehti* 2:1, 35–51.
- (2015). Similar and equal relationships? Negotiating bisexuality in an enduring relationship. *Feminism & Psychology* 25:4, 431–448.
- Laitinen, Merja & Tuula Uusitalo (2007). Sensitiivisen haastattelututkimuksen eettiset haasteet. *Janus* 15:4, 316–332.
- Lattu, Emmi (2016). *Naisten tekemä väkivalta*. Acta Electronica Universitatis Tampereensis: 1675. Tampere: Tampere University Press.
- Lawler, Stephanie (2000). *Mothering the Self: Mothers, Daughters, Subjects*. London: Routledge.
- Layder, Derek (2004). *Emotion in Social Life. The Lost Heart of Society*. London: Sage.
- (2009). *Intimacy and Power. The Dynamics of Personal Relationships in Modern Society*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lehtinen, Jenny (2015). Jenny Lehtinen: Metatyö räjäyttää äidin pään! www/29/jenny-lehtinen-metatyö-kunniaan (luettu 24.11.2016).
- Leone Ruschelle M. & Dominic J. Parrott (2014). Dormant masculinity. Moderating affects of acute alcohol intoxication on the relation between male role norms and antigay aggression. *Psychology of Men & Masculinity* 16:2, 183–194.
- Leppo, Anna (2012). *Precarious Pregnancies. Alcohol, Drugs, and the Regulation of Risks*. Publications of the Department of Social Research 2012:3, Sociology. Helsinki: University of Helsinki.
- Levine, Carol (1990). AIDS and changing concepts of family. *The Milbank Quarterly* 68, Supplement 1, 33–58.
- Lewis, Michael, Jeannette M. Haviland-Jones & Lisa Feldman Barrett (2016). *Handbook of Emotions*. 4. painos. New York: The Guilford Press (ilm. alun perin 1993).
- Linnavuori, Hannariikka (2007). *Lasten kokemuksia vuoroasumisesta*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 313. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Loewenstein, George (2000). Emotions in economic theory and economic behavior. *The American Economic Review* 90:2, 426–432.
- López, Mónica, Jorge F. Del Valle, Carmen Montserrat & Amaia Bravo (2013). Factors associated with family reunification for children in foster care. *Child and Family Social Work* 18, 226–236.
- Love, Heather (2007a). Compulsory happiness and queer existence. *New Formations* 63, 52–65.
- (2007b). *Feeling Backward. Loss and the Politics of Queer History*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lucas, Richard E. & Ed Diener (2008). Subjective well-being. Teoksessa Michael Lewis, Jeannette M. Haviland-Jones & Lisa Feldman Barrett (toim.): *Handbook of Emotions*. New York: The Guilford Press, 471–484.
- Lucey, Helen (2013). The trouble with siblings. Some psychosocial thoughts about sisters, aggression, and femininity. Teoksessa Jane Ribbens McCarthy, Carol-Ann Hooper & Val Gillies (toim.): *Family troubles? Exploring Changes and Challenges in the Family Lives of Children and Young People*. Bristol: Policy Press, 173–184.
- Lumme-Sandt, Kirsi & Ilkka Pietilä (2014). Isoisyys. Teoksessa Petteri Eerola & Johanna Mykkänen (toim.): *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 143–158.
- Luotonen, Aino & Anna-Maija Castrén (arvioitavana). Wives and husbands’ family understandings. Reconciling emotional closeness and cultural expectations (artikkelikäsitelmä).
- Lupton, Deborah (1998). *The Emotional Self. A Sociocultural Exploration*. London: Sage.
- Lutz, Catherine (2008). Engendered emotions. Teoksessa Monica Greco & Paul Stenner (toim.): *Emotions. A Social Science Reader*. London: Routledge, 63–71.
- Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä toiminta vankeuden aikana* (2006). Työryhmän mietintö 14.3.2006. Rikosseuraamusviraston monisteita 2/2006. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- Magnusson, Eva (2005). Gendering or equality in the lives of Nordic heterosexual couples with children. No well-paved avenues yet. *NORA – Nordic Journal of Women’s Studies* 13:3, 153–163.
- (2008). The rhetoric of inequality. Nordic women and men argue against sharing house-work. *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 16:2, 79–95.
- Mahlakaarto, Salme (2010). *Subjektiksi työssä. Identiteettiä rakentamassa voimaantumisen kehitysohjelmassa*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 394. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Maksimainen, Jaana (2010). *Parisuhde ja ero. Sosiologinen analyysi terapeutista ymmärryksestä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- (2014). Avioliiton pelastamisesta parisuhteen hoitamiseen. Muodosta sisältöön. *Sociologia* 51:2, 123–138.
- Malinen, Kaisa, Ulla Kinnunen, Asko Tolvanen, Anna Rönkä, Hilde Wierda-Boer & Jan Gerris (2010). Happy spouses, happy parents? Family relationships among Finnish and Dutch dual earners. *Journal of Marriage and Family* 72, 293–306.
- Malinen, Kaisa, Anna Rönkä, Maarit Auvinen & Päivi Punkka (2010). Miten pienten lasten vanhemmat hoitavat parisuhdettaan? *Psykologia* 45:2, 116–133.
- Malinen, Kaisa, Anna Rönkä, Asko Tolvanen, Eija Sevón & Kimmo Jokinen (2015). A mobile diary method for studying children’s and adolescents’ emotions. A pilot study. *Social Inquiry into Well-Being* 1:2, 51–60. DOI 10.13165/SIIW-15-1-2-05.

- Mand, Kanwal (2010). 'I've got two houses. One in Bangladesh and one in London ... everybody has'. Home, locality and belonging(s). *Childhood* 17:2, 273–287.
- Mannevuola, Mona (2015). *Affektitehdas. Työn rationalisoinnin historiallisia jatkumoina*. Annales Universitatis Turkuensis C 406. Turku: Turun yliopiston julkaisuja.
- Mantere, Eerik & Sanna Raudaskoski (2015). Kun matkapuhelin vie vanhemman huomion. Teoksessa Anja Riitta Lahikainen, Tiina Mälkiä & Katja Repo (toim.): *Media lapsiperheessä*. Tampere: Vastapaino, 205–226.
- Marsiglio, William (1995). Fatherhood scholarship. An overview and agenda for the future. Teoksessa William Marsiglio (toim.): *Fatherhood. Contemporary Theory, Research and Social Policy*. Thousand Oaks: Sage, 1–20.
- Mary, Aurelie (2012). *The Illusion of the Prolongation of Youth. Transition to Adulthood among Finnish and French Female University Students*. Tampere: Tampere University Press
- Mason, Jennifer & Jan Falloon (2001). Some Sydney children define abuse. Implications for agency in childhood. Teoksessa Leena Alanen & Berry Mayall (toim.): *Conceptualizing Child-Adult Relations*. London: Routledge, 99–113.
- Mason, Jennifer & Becky Tipper (2008a). Being Related. How children define and create kinship. *Childhood* 15:4, 441–460.
- (2008b). Children and the making of kinship configurations. Teoksessa Eric D. Widmer & Riitta Jallinoja (toim.): *Beyond the Nuclear Family. Families in a Configurational Perspective*. Population, family and society 9. New York: Peter Lang, 137–156.
- Mason, Jennifer, Vanessa May & Lynde Clarke (2007). Ambivalence and the paradoxes of grandparenting. *The Sociological Review* 55:4, 687–706.
- Masterson, Vanessa Anne (2016). *Sense Place and Culture in the Landscape of Home*. Stockholm: Stockholm University.
- Matthis, Irène (2000). Sketch for a metapsychology of affect. *The International Journal of Psychoanalysis* 81, 215–227.
- May, Vanessa (2011). Introducing a sociology of personal life. Teoksessa Vanessa May (toim.): *Sociology of Personal Life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1–10.
- (2013). *Connecting Self to the Society. Belonging in a Changing World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- May, Vanessa (toim.) (2011). *Sociology of Personal Life*. Houndsmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Maynard, Travis M., Lucy L. Gilson & John E. Mathieu (2012). Empowerment – fad or fab? A multilevel review of the past two decades of research. *Journal of Management* 38:4, 1031–1281.
- McAuley, Colette, Caroline McKeown & Brian Merriman (2012). Spending time with family and friends. Children's views on relationships and shared activities. *Child Indicators Research* 5:3, 449–467.
- McIntosh, Ian & Samantha Punch (2009). 'Barter', 'deals', 'bribes' and 'threats'. Exploring sibling interactions. *Childhood* 1, 49–65.
- McPherson, Miller, Lynn Smith-Lovin & James Cook (2001). Birds of a feather. Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology* 27, 415–444.
- Merz, Eva-Maria, Carlo Schuengel & Hans-Joachim Schulze (2008). Inter-generational relationships at different ages. An attachment perspective. *Ageing & Society* 28:5, 717–736.
- Meštrović, Stjepan (1997). *Postemotional Society*. London: Sage.
- Miettinen, Anneli (2008). *Kotityöt, sukupuoli ja tasa-arvo. Palkattoman työn jakamiseen liittyvät käytännöt ja asenteet Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto.
- Miettinen, Anneli & Anna Rotkirch (2012). *Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla*. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E42/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Milgram, Stanley (1974). *Obedience to Authority. An Experimental View*. London: Tavistock Publications.
- Miller, Tina (2005). *Making Sense of Motherhood. A Narrative Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- (2011). *Making Sense of Fatherhood. Gender, Caring and Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Moreno, Jacob (1934). *Who shall survive? Foundations of Sociometry, Group Psychotherapy and Sociodrama*. New York: Beacon House, Inc.
- (1937). Statistics of social configurations. *Sociometry* 1, 3–4, 342–374.
- Morgan, David H.J. (1996). *Family Connections. An Introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity Press.
- (1999). Risk and family practices. Accounting for change and fluidity in family life. Teoksessa Elisabeth Silva B. & Carol Smart (toim.): *The New Family?* London: Sage, 13–30.
- (2011a). Conceptualizing the personal. Teoksessa Vanessa May (toim.): *Sociology of Personal Life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 11–21.
- (2011b). Locating "Family Practices". Sociological Research Online 16:4, www.socresonline.org.uk/16/4/14.html (luettu 10.4.2017).
- (2011c). *Rethinking Family Practices*. Houndsmills: Palgrave Macmillan.
- Moring, Anna (2013). *Oudot perheet. Normeja ja ihanteita 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Morman, Mark T., Paul Schrodt & Michael J. Tornes (2013). Self-disclosure mediates the effects of gender orientation and homophobia on the relationship quality of male same-sex friendships. *Journal of Social and Personal Relationships* 30:5, 582–605.
- Moxnes, Karin (2003). Risk factors in divorce. Perceptions by the children involved. *Childhood* 10, 131–146.
- Munro, Eileen (2001). Empowering looked-after children. *Child and Family Social Work* 6:2, 129–137.

- Murji, Karim & John Solomos (toim.) (2005). *Racialization. Studies in Theory and Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Murtorinne-Lahtinen, Minna (2011). *Äiti puolen identiteetin rakentaminen uusperheessä*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 427. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Myers, Barbara J., Tina M. Smarsh, Kristine Amlund-Hagen & Suzanne Kennon (1999). Children of incarcerated mothers. *Journal of Child and Family Studies* 8:1, 11–25.
- Mykkänen, Johanna (2010). *Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 382. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Mykkänen, Johanna & Marja Leena Böök (2013). Photographing as a research method. Finnish children's views of everyday life. Teoksessa Erika Oinonen & Katja Repo (toim.): *Women, Men and Children in Families. Private Troubles and Public Issues*. Tampere: Tampere University Press, 169–194.
- Mykkänen, Johanna & Petteri Eerola (2014). Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa Petteri Eerola & Johanna Mykkänen (toim.): *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 49–63.
- Mykkänen, Johanna & Jouko Huttunen (2008). Isäksi tulon tunteet. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 169–187.
- Mäkipää, Leena (2010). *Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 249. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Määttä, Kirsti (1993). Äidit ja tyttäret, anopit ja miniät. Teoksessa Ulla Piela (toim.): *Aikanaisia. Kirjoituksia naisten omaelämäkerroista*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 149–164.
- Naiset näkyviksi* (2008). Työryhmän mietintö. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 3. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- Neuvolainfo.fi. Isyyden tueksi. neuvolainfo.fi/artikkelit/isyyden-tueksi/ (luettu 10.4.2017).
- Nielsen, Harriet Bjerrum (2003). Historical, cultural, and emotional meanings. Interviews with young girls in three generations. *NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research* 11:1, 14–26.
- Nikupeteri, Anna (2016). *Vainottuna. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja ubrien kohtaaminen*. Acta Universitatis Lapponiensis 336. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Noro, Arto (1991). *Muoto, moderniteetti ja "kolmas"*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Notko, Marianne (2011). *Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 406. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Notko, Marianne, Kimmo Jokinen, Kaisa Malinen, Minna Harju-Vejjola, Marjo Kuronen & Henna Pirskanen (2013). Encountering ethics in studying challenging family relations. *Families, Relationships and Societies* 2:3, 395–408.
- Notko, Marianne & Eija Sevón (2008). Äitiys ja koti naisten keskinäisissä jännitteisissä perhesuhteissa. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 111–130.
- (2018). Conflicts in family relations. Children's emotions and agency. *Children & Society* 32:1, 61–72.
- Nousiainen, Kirsi (2004). *Lapsistaan erillään asuvat äidit. Äitiysidentiteetin rakentamisen tiloja*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nussbaum, Martha (1986). *The Fragility of Goodness. Luck and Ethics in Greek Tragedy and Philosophy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Näre, Sari (1999). Tunteiden sosiologia yhteiskuntatutkimuksen kentässä. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 9–15.
- Nätkin, Ritva (2003). Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.): *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 16–38.
- (2006). Äitiys ja pääteet. Kertomus ja politiikka. Teoksessa Ritva Nätkin (toim.): *Pullo, pillerit ja perhe. Vanhemmuus ja päihdeongelmat*. Jyväskylä: PS-kustannus, 23–53.
- (2011). Vanhemmuus julkisesti kerrottuna. Vanhemmuuden onnistuminen aikuisten lasten äitien ja isien jäsentämänä. *Kasvatus* 42:5, 427–440.
- (2014). Sukupuoleen ja sukupolveen kasvatetut. Äitien reflektioita lastensa aikuistumisesta. *Nuorisotutkimus* 1, 18–33.
- Nätkin, Ritva & Jaana Vuori (2007). Perhetyön tieto ja kritiikki. Johdanto perhetyön muuttuvaan kenttään. Teoksessa Jaana Vuori & Ritva Nätkin (toim.): *Perhetyön tieto*. Tampere: Vastapaino, 7–38.
- OECD (2009). *Doing Better for Children*. OECD Publishing.
- Ojakangas, Mika (2001). *Pietas. Kasvatuksen mahdollisuus*. Helsinki: Summa.
- Ojala, Hanna & Ilkka Pietilä (2013). Maskuliinisuuden hegemoniasta monenkirjaviin eroihin. Kriittisen miestutkimuksen avauksia vanhenemisen tutkimukseen. Teoksessa Hanna Ojala & Ilkka Pietilä (toim.): *Miehistä puhetta. Miehet, ikääntyminen ja vanhenemisen kulttuuriset mallit*. Tampere: Tampere University Press, 17–37.
- Oksanen, Atte & Sari Näre (2006). Elämää ruudulla. Tosi-tv moraalibrändinä. Teoksessa Hanne Lehtimäki & Juha Suoranta (toim.): *Kasvattajan brändikirja*. Helsinki: FinnLectura, 160–173.
- O'Neil, J. M. (2008). Summarizing 25 years on men's gender role conflict using the Gender Role Conflict Scale. New research paradigms and clinical implications. *The Counseling Psychologist* 36, 358–445.
- Paajanen, Pirjo (2007). *Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä 2007 ja 1997*. Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E30. Helsinki: Väestöliitto.

- Pahl, Ray & David J. Pevalin (2005). Between family and friends. A longitudinal study of friendship and choice. *The British Journal of Sociology* 56:3, 433–450.
- Pahl, Ray & Liz Spencer (2004). Personal communities. Not simply families of 'fate' or 'choice'. *Current Sociology* 52:2, 199–221.
- Pajari, Ilona (2014). Kuolemanrituaalit Suomessa. Teoksessa Outi Hakola, Sari Kivistö & Virpi Mäkinen (toim.): *Kuoleman kulttuurit Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus, 87–106.
- Palomares, Nicholas A. (2014). The goal construct in interpersonal communication. Teoksessa Charles R. Berger (toim.): *Interpersonal Communication. Handbooks of Communication Science*. Berlin: De Gruyter/Mouton, 77–99.
- Parsons, Talcott (1943). The kinship system of the contemporary United States. *American Anthropologist* 45:1, 22–38.
- (1955). The American family. Its relations to personality and to the social structure. Teoksessa Talcott Parsons & Robert Freed Bales (toim.): *Family, Socializations and Interaction Process*. New York, NY: The Free Press, 3–33.
- Parviainen, Jaana, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (2016). Johdatus työruumiin tutkimukseen. Teoksessa Jaana Parviainen, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.): *Ruumillisuus ja työelämä. Työruumis jälkiteollisessa taloudessa*. Tampere: Vastapaino, 9–25.
- Patton, Michael Quinn (2015). *Qualitative Research Methods & Evaluation Methods*. Los Angeles: Sage.
- Paxton, Blake A. (2014). Queerly conversing with the dead. Re-membering mom. *Cultural Studies – Critical Methodologies* 14:2, 164–173.
- Peltola, Marja (2014). *Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- (2016). Sukupolvisuhteet, taloudellinen riippuvuus ja kuulumisen tunteet. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.): *Arjen jäljillä*. Nuorisobarometri 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosiain neuvottelukunta & Nuorisotutkimusverkosto, 227–233.
- Peltola, Marja, Suvi Keskinen, Veronika Honkasalo & Päivi Honkatukia (2017). Intergenerational negotiations on (hetero)sexuality and romantic relationships. Views of young people and parents in multi-ethnic contexts. *Journal of Youth Studies* 20:5, 533–548. DOI 10.1080/13676261.2016.1241870.
- Peters, Elisabeth & Claire Dush (toim.) (2010). *Marriage and Family. Perspectives and Complexities*. New York: Columbia University Press.
- Petronio, Sandra (2002). *Boundaries of Privacy. Dialectics of Disclosure*. Albany, NY: SUNY Press.
- Philo, Chris (2000). "THE CORNER STONE OF MY WORLD". Editorial introduction to special issue on space of childhood. *Childhood* 7:3, 243–256.
- Phoenix, Ann (2005). Remembered racialization. Young people and positioning in different understandings. Teoksessa Karim Murji & John Solomos (toim.): *Racialization. Studies in Theory and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 103–122.
- Phoenix, Ann & Charlie Owen (2005). From miscegenation to hybridity. Mixed relationships and mixed parentage in profile. Teoksessa Avtar Brah & Annie Coombes (toim.): *Hybridity and Its Discontents. Politics, Science, Culture*. London: Routledge, 72–95.
- Pietilä, Ilkka (2010). Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.): *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, 212–241.
- (2013). Työmiehen vanheneva ruumis ja miesten sosiaaliset järjestykset. Teoksessa Hanna Ojala & Ilkka Pietilä (toim.): *Miehistä puhetta. Miehet, ikääntyminen ja vanhenemisen kulttuuriset mallit*. Tampere: Tampere University Press, 197–223.
- Pietilä, Ilkka, Hanna Ojala, Neal King & Toni Calasanti (2013). Aging male bodies, health and the reproduction of age relations. *Journal of Aging Studies* 27:3, 243–251.
- Piispainkokous (2016). Piispainkokouksen selonteko avioliittolain muutoksen johdosta. sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/o/F359F1ED9F897DD0C225770E0034026E/\$FILE/Piispainkokouksen%20selonteko%20avioliittolain%20omuutoksen%20johdosta%202016.pdf (luettu 19.4.2017).
- Pirhonen, Jari, Hanna Ojala, Kirsi Lumme-Sandt & Ilkka Pietilä (2016). "Old but not that old". Finnish community dwelling people aged 90+ negotiating their autonomy. *Ageing & Society* 36:8, 1625–1644.
- Pirkanen, Henna (2011). *Alkoholi, isyys ja valta. Ongelmajuoivat isät miesten elämäntarinoissa*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 53. Helsinki: Väestöliitto.
- (2015). Sons of problem-drinking fathers. Narratives on the father-son relationship. *Family Science* 6:1, 394–401.
- Pirkanen, Henna, Kimmo Jokinen, Kati Kallinen, Minna Harju-Veijola & Sonja Rautakorpi (2015). Researching children's multiple family relations. Social network maps and life lines as methods. *Qualitative Sociological Review* 11:1, 50–69.
- Pitkänen, Miia (2011). *Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa*. Soccan ja Heikki Waris -instituution julkaisusarja 26. Helsinki: Socca.
- Planalp, Sally (1999). *Communicating Emotion. Social, Moral, and Cultural Processes*. New York: Cambridge University Press.
- Planalp, Sally & Jenny Rosenberg (2014). Emotion in interpersonal communication. Teoksessa Charles R. Berger (toim.): *Interpersonal Communication. Handbooks of Communication Science*. Berlin: De Gruyter/Mouton, 273–296.

- Powell, Mary Ann & Anne Smith (2009). Children's participation rights in research. *Childhood* 16, 124–142.
- Preser, Ruth (2016a). The lesbian complaint. On kinship, genre and being public. *European Journal of Cultural Studies*, 1–16. journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1367549416656857 (luettu 21.2.2018).
- (2016b). A methodology of damage. *International Journal of Social Research Methodology* 19:1, 17–30.
- Proulx, C. M. & H. M. Helms (2008). Mothers' and fathers' perceptions of change and continuity in their relationships with young adult sons and daughters. *Journal of Family Issues* 29:2, 234–261.
- Punch, Samantha (2002). Research with children. The same or different from research with adults? *Childhood* 9, 321–341.
- (2005). The generationing of power. A comparison of child-parent and sibling relations. *Sociological Studies of Children and Youth* 10, 169–188.
- (2008). 'You can do nasty things to your brothers and sisters without a reason'. Siblings' backstage behaviour. *Children & Society* 22, 333–344.
- Puolimatka, Tapio (2010). *Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia*. Suuntakirjat. Ryttylä: Uusi tie.
- Pääkkönen, Hannu (2014). Uusi teknologia on vaikuttanut koululaisten elämäntapoihin. www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-02-26_004.html (luettu 13.3.2017).
- Pösö, Tarja (1986). *Naisesta naisvanki? Tutkimus naisten rikollisuudesta*. Tutkimuksia 83. Tampere: Tampereen yliopisto.
- (2004). *Vakavat silmät ja muita kokemuksia koulukodista*. Tutkimuksia 133. Helsinki: Stakes.
- (2010). Havaintoja suomalaisen lastensuojelun institutionaalisesta rajasta. *Janus* 18:4, 324–366.
- (2012). Lapsen etu ja oikeudet moraalisen kannottona. Teoksessa Hannele Forsberg & Leena Autonen-Vaaranieni (toim.): *Kiistanalainen perhe, moraalinen järkeily ja sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino, 75–97.
- Pösö, Tarja, Rosi Enroos & Tarja Vierula (2010). Children residing in prison with their parents. An example of institutional invisibility. *The Prison Journal* 90:4, 516–533.
- Radcliffe-Brown, Alfred (1967). Introduction. Teoksessa Alfred Radcliffe-Brown & Daniel Forde (toim.): *African Systems of Kinship and Marriage*. London: Oxford University Press, 1–85.
- Rantalaiho, Minna (2003). Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.): *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 202–229.
- Rastas, Anna (2004). Miksi rasismista on niin vaikea puhua? Teoksessa Arja Jokinen, Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.): *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 33–55.
- Rawlins, William K. (1992). *Friendship Matters. Communication, Dialectics, and the Life Course*. New York, NY: Aldine de Gruyter.
- (2009). *The Compass of Friendship. Narratives, Identities, and Dialogues*. Los Angeles, CA: Sage.
- Reimers, Eva (2011). Primary mourners and next-of-kin – How grief practices reiterate and subvert heterosexual norms. *Journal of Gender Studies* 20:3, 251–262.
- Reis, Harry T., Margaret S. Clark & John G. Holmes (2004). Perceived partner responsiveness as an organizing construct in the study of intimacy and closeness. Teoksessa Debra J. Mashek & Arthur P. Aron (toim.): *Handbook of Closeness and Intimacy*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 201–225.
- Ribbens McCarthy, Jane (2012). The powerful relational language of 'family'. Togetherness, belonging and personhood. *The Sociological Review* 60:1, 68–90.
- Ribbens McCarthy, Jane, Rosalind Edwards & Val Gillies (2000). Moral tales of the child and the adult. Narratives of contemporary family lives under changing circumstances. *Sociology* 34:4, 785–803.
- Ribbens McCarthy, Jane, Carol-Ann Hooper & Val Gillies (2014). Troubling normalities and normal family troubles: diversities, experiences and tensions. Teoksessa Jane Ribbens McCarthy, Carol-Ann Hooper & Val Gillies (toim.): *Family Troubles? Exploring Changes and Challenges in the Family Lives of Children and Young People*. Bristol: Policy Press, 1–21.
- Ribbens McCarthy, Jane, Carol-Ann Hooper & Val Gillies (toim.) (2014). *Family Troubles? Exploring Changes and Challenges in the Family Lives of Children and Young People*. Bristol: Policy Press.
- Riessman, Catherine Kohler (2003). Analysis of personal narratives. Teoksessa James A. Holstein & Jaber F. Gubrium (toim.): *Inside Interviewing. New Lenses, New Concerns*. Thousand Oaks, CA: Sage, 331–343.
- Rikosseuraamuslaitos (2013). Lapsi- ja perhetyön linjaukset 2013. www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6G5krDHMF/Lapsi-ja_perhetyon_periaatteet_.pdf (luettu 17.1.2015).
- Ritala-Koskinen, Aino (2001). *Mikä on lapsen perhe? Tulkintoja lasten uusperhesubteista*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 38. Helsinki: Väestöliitto.
- Robertson, Oliver (2008). *Children Imprisoned by Circumstance. Human Rights & Refugees Publications*. Geneva: Quaker United Nations Office.
- Robson, Patricia & Tony Walter (2013). Hierarchies of loss. A critique of disenfranchised grief. *Omega* 66:2, 97–119.
- Ronkainen, Suvi (1999). Subjektius, häpeä ja syyllisyys parisuhdeväkivallan elementteinä. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 131–154.

- Rosenberg, Jennifer (2009). *Children Need Dads Too. Children with Fathers in Prison*. Human Rights & Refugees Publications. Geneva: Quaker United Nations Office.
- Roseneil, Sasha (2004). Why we should care about friends. An argument for queering the care imaginary in social policy. *Social Policy & Society* 3:4, 409–419.
- Rotkirch, Anna (1997). ”Hökökeliit suuren joen rannalla”. Äidit ja tyttäret Venäjällä. Teoksessa J. P. Roos & Anna Rotkirch (toim.): *Vanhemmat ja lapset. Sukupolvien sosiologiaa*. Helsinki: Gaudeamus, 241–263.
- Rotkirch, Anna & Stina Fågel (2010). Sukupolvien välistä köydenvetoa. Teoksessa Stina Fågel, Anna Rotkirch & Ismo Söderling: *Farkkumummoja ja pehmovaareja. Uusia ikkunoita isovanhemmukseen*. Helsinki: Väestöliitto, 23–51.
- Royce, Josiah (1995). *The Philosophy of Loyalty*. Nashville, Tenn: Vanderbilt University Press (ilm. alun perin 1908).
- Rubin, Gayle (1993). Thinking sex. Notes for a radical theory of the politics of sexuality. Teoksessa Henry Abelove, Michèle Aina Barale & David M. Halperin (toim.): *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York: Routledge, 3–44.
- Ruddick, Sara (1982). Maternal thinking. Teoksessa B. Thorne & M. Yalom (toim.): *Rethinking the Family*. New York: Longman, 76–94.
- Rutter, Barbara A. (1998). *Vanhemman käsikirja*. Suom. H. Hämäläinen. Helsinki: Perhehoitoliitto (engl. alkuteos 1978).
- Räty, Tapio (2012). *Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen*. 2. painos. Helsinki: Edita (ilm. alun perin 2007).
- Rönkä, Anna & Pirjo Korvela (2009). Everyday family life. Dimensions, approaches and current challenges. *Journal of Family Theory and Review* 1, 87–102.
- Rönkä, Anna, Katja Laitinen & Kaisa Malinen (2009). Miltä arki tuntuu? Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.): *Perhelämän paletti. Vanhempina ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. Jyväskylä: PS-kustannus, 203–222.
- Rönkä, Anna, Kaisa Malinen, Kimmo Jokinen & Sanna Häkkinen (2015). A mobile-assisted working model for supporting daily family life. A pilot study. *The Family Journal* 23:2, 180–189.
- Rönkä, Anna & Marjukka Sallinen (2008). Murrosikäisten perhesuhteet: muutoksia ja jännitteitä. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 43–67.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniikka (2006). *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto* (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ (luettu 20.4.2017).
- Saarikallio-Torp, Miia, Tarja Heino, Heikki Hiilamo, Helka Hytti & Marketta Rajavaara (2010). Lapset huostassa, vanhemmat ahdingossa. Teoksessa Ulla Hämäläinen & Olli Kangas (toim.): *Perhepiirissä*. Helsinki: Kela, 236–266.
- Saastamoinen, Kati (2010). *Lapsen asema sijaishuollossa. Käsikirja arjen toimintaan*. 2. painos. Helsinki: Edita (ilm. alun perin 2008).
- Saastamoinen, Mikko (1999). Narratiivinen sosiaalipsykologia. Teoriaa ja menetelmiä. Teoksessa Jari Eskola (toim.): *Hegelistä Harreen, narratiivista Nudistiin*. Kuopion yliopiston selvityksiä. E, Yhteiskuntatieteet 10. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Samter, Wendy (2003). Friendship interaction skills across the life span. Teoksessa John O. Greene & Brant R. Burleson (toim.): *Handbook of Communication and Social Interaction Skills*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 637–684.
- Scharff-Smith, Peter & Lucy Gampell (toim.) (2011). *Children of Imprisoned Parents*. The Danish Institute for Human Rights, European Network for Children of Imprisoned Parents, University of Ulster and Bambinisenzas-barre. Skive, Denmark: Handy-Print A/S.
- Scheff, Thomas (2001). Unpacking the civilizing process. Interdependence and shame. Teoksessa Thomas Salumets (toim.): *Norbert Elias and Human Interdependencies*. Quebec: MacQuill-Queens University Press, 99–115.
- Schermerhorn, Alice C., Mark Cummings & Patrick T. Davies (2005). Children’s perceived agency in the context of marital conflict. Relations with marital conflict over time. *Merrill-Palmer Quarterly* 51, 121–144.
- Schier, Michaela (2015). Post-separation families. Spatial mobilities and the need to manage multi-local everyday life. Teoksessa Can M. Aybek, Johannes Huinink & Raya Muttarak (toim.): *Spatial Mobility, Migration, and Living Arrangements*. Cham: Springer, 205–224.
- Schutz, Paul A. & Sonja L. Lanehart (2002). Introduction. Emotions in education. *Educational Psychologist* 37:2, 67–68.
- Scott, John (2013). *Social Network Analysis. A Handbook*. London: Sage.
- Sedgwick, Eve K. (2003). *Touching Feeling. Affect, Pedagogy, Performativity*. Durham: Duke University Press.
- Seidler, Victor J. (1997). *Man Enough. Employing Masculinities*. London: Sage.
- Seta (2016). Sateenkaarisanasto. seta.fi/sateenkaarisanasto/ (luettu 13.3.2017).
- Sevón, Eija (2009). *Maternal Responsibility and Changing Relationality at the Beginning of Motherhood*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 365. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- (2012). ’My life has changed, but his life hasn’t’. Making sense of the gendering of parenthood during the transition to motherhood. *Feminism & Psychology* 22:1, 60–80.
- (2015). Who’s got the power? Young children’s power and agency in child-parent relationships. *International Journal of Child, Youth and Family Studies* 6:4–1, 622–645.

- Sevón, Eija & Jouko Huttunen (2004). Isäksi naisten kertomuksissa ja vähän miestenkin. Teoksessa Ilana Aalto & Jani Kolehmainen (toim.): *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 133–165.
- Sevón, Eija, Kaisa Malinen, Minna Murtorinne-Lahtinen, Johanna Mykkänen & Anna Rönkä (2016). Kumman vuoro? Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä. *Työelämän tutkimus* 14:3, 295–310.
- Sevón, Eija, Kaisa Malinen & Anna Rönkä (2014). Daily wellbeing in families with children. A harmonious and a disharmonious week. *Journal of Family Studies* 20:3, 221–238.
- Sevón, Eija & Marianne Notko (2008). Perhesuhteiden omalakisuus. Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.): *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 13–26.
- Sevón, Eija & Marianne Notko (toim.) (2008). *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sharp, S. F. & S. T. Marcus-Mendoza (2001). It's a family affair. Incarcerated women and their families. *Women and Criminal Justice* 12:4, 21–49.
- Sheff, Elizabeth (2011). Polyamorous families, same-sex marriage, and the slippery slope. *Journal of Contemporary Ethnography* 40:5, 487–520.
- Shields, Stephanie A. (2002). *Speaking from the Heart. Gender and the Social Meaning of Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shirani, Fiona (2013). The spectre of the wheezy dad. Masculinity, fatherhood and ageing. *Sociology* 47:6, 1104–1119.
- Shklar, Judith (1993). Obligation, loyalty, exile. *Political Theory* 21:2, 191–197.
- Sihto, Tiina (2015). Choosing to work? Mothers return-to-work decisions, social class, and the local labor market. *Nordic Journal of Working Life Studies* 5:3, 23–40.
- Sihvola, Juha (1999). Antiikin tunneteoriat nykyajattelun lähtökohtana. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa II. Historiaa ja säätelyä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 15–47.
- Simmel, Georg (1950). *The Sociology of Georg Simmel*. Toim. ja käänt. Kurt H. Wolff. New York: Free Press.
- (2005). *Suurkaupunki ja moderni elämä. Kirjoituksia vuosilta 1895–1917*. Suom. Tiina Huuhtanen. Valikoinut ja esipuheen kirjoittanut Arto Noro. Helsinki: Gaudeamus.
- Sinko, Päivi & Elina Virokannas (2009). Rajallista äitiysidentiteettejä. Huumeita käyttäneiden naisten kertomuksia lastensa huostaanotoista. *Janus* 17:2, 104–120.
- Skeggs, Beverly (1997). *Formations of Class & Gender. Becoming Respectable*. London: Sage.
- Smart, Carol (2007). *Personal Life. New Directions in Sociological Thinking*. Cambridge: Polity Press.
- (2011a). Close relationships and personal life. Teoksessa Vanessa May (toim.): *Sociology of Personal Life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 35–47.
- (2011b). Relationality and socio-cultural theories of family life. Teoksessa Riitta Jallinoja & Eric D. Widmer (toim.): *Families and Kinship in Contemporary Europe. Rules and Practices of Relatedness*. Studies in family and intimate life. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 13–28.
- Smart, Carol, Bren Neal & Amanda Wade (2001). *The Changing Experience of Childhood. Families and Divorce*. Cambridge: Polity Press.
- Smart, Carol & Beccy Shipman (2004). Visions in monochrome. Families, marriage, and the individualization thesis. *The British Journal of Sociology* 55:4, 491–509.
- Smith, Cynthia J., Jane A. Noll & Judith Becker Bryant (1999). The effect of social context on gender self-concept. *Sex Roles* 40, 499–512.
- Smith, Dorothy E. (1993). SNAF – Standard North-American family as an ideological code. *Journal of Family Issues* 14:1, 50–65.
- Socada, Maria (1998). Kun potilas ei olekaan hetero. *Duodecim* 114, 425–428.
- Soikkeli, Markku (1999). Rakkauskoodiston vakiintuminen Euroopassa 1600–1900-luvuilla. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa I. Elämyksiä ja läheisyyttä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 19–35.
- Sointu, Liina (2016). *Hoiva suhteessa. Tutkimus puolisoaan hoivaavien arjesta*. Acta Universitatis Tamperensis 2195. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Sorainen, Antu (2016a). Orlandon perintö. www.antroblogi.fi/2016/06/orlando-ja-queer/ (luettu 15.3.2017).
- (2016b). Orlando ei ole sattumaa. www.antroblogi.fi/2016/06/orlando-ei-ole-sattumaa/ (luettu 15.3.2017).
- Spark, Geraldine (1977). Marriage is a family affair. *The Family Coordinator*, April, 167–174.
- Springer, Carrie A. & Suzanne H. Lease (2000). The impact of multiple AIDS-related bereavement in the gay male population. *Journal of Counseling & Development* 78:3, 297–304.
- Squire, Corinne (2001). The public life of emotions. *International Journal of Critical Psychology* 1, 16–27.
- Squire, Corinne, Molly Andrews & Maria Tamboukou (2008). Introduction: What is narrative research? Teoksessa Molly Andrews, Corinne Squire & Maria Tamboukou (toim.): *Doing Narrative Research*. London: Sage, 1–21.
- Stevenson, Nick (1999). Kirja-arvio Stjepan G. Mestrovicin teoksesta Postemotional Society. *Sociological Research Online* 4:3, www.socresonline.org.uk/4/3/mestrovic.html (luettu 12.12.2017).
- Stormbom, Anne (2008). Vauvalähtöinen päihdekuntoutus – esimerkkinä Ensikoti Pinja. Teoksessa Maarit Andersson, Riitta Hyytinen & Marianne Kuorelahti (toim.): *Vauvan parhaaksi. Kuntoutumien päihteistä odotus- ja vauva-aikana*. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 109–125.

- Strazdins, Lyndall & Dorothy H. Broom (2004). Acts of love (and work). Gender imbalance in emotional work and women's psychological distress. *Journal of Family Issues* 25:3, 356–378.
- Strong, Thomas (2002). Kinship between Judith Butler and anthropology? A review essay. *Ethnos* 67:3, 401–418.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). Perheet [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-3215. Helsinki: Tilastokeskus. www.stat.fi/til/perh/index.html (luettu 28.12.2016).
- Suoranta, Kirsti (2006). Onko veriside eri side? Individualistinen sukulaisuuspuhe ja sosiaalisten verkostojen dynamiikka lastensa kanssa elävillä naispareilla. *Sosiologia* 43:1, 14–28.
- Sutinen, Tiina (2010). *Hoitomalli äitiys- ja lastenneuvolassa asioivien päibteitä käyttävien naisten hoitotyöhön*. Itä-Suomen yliopisto. epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0196-5/urn_isbn_978-952-61-0196-5.pdf (luettu 13.2.2018).
- Svensson, Ingeborg (2007). *Liket i garderoben. En studie av sexualitet, livsstil och begravnig*. Stockholm: Normal förlag.
- Taipale, Sinikka (2006). Sairaalan tuella raitis perhe? Projektikokemuksia sairaalasta. Teoksessa Ritva Nätkin (toim.): *Pullo, pillerit ja perhe. Vanhemmuus ja päihdeongelmat*. Jyväskylä: PS-kustannus, 189–212.
- Tanskanen, Antti (2014a). *Isovanhemmat, vanhempien lastenbankinta ja lasten hyvinvointi*. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D60. Helsinki: Väestöliitto.
- (2014b). Isovanhempien investointien yhteys vanhempien lastenbankintaan ja lasten hyvinvointiin. *Janus* 22, 390–394.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2014). *Lastensuojelu 2013*. Tilastoraportti 26. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- (2016). Tilastotietoa perhevapaiden käytöstä. www.thl.fi/fi/tutkimus- ja-asiantuntijatyo/hankkeet- ja-ohjelmat/perhevapaatutkimus/tilastotietoa-perhevapaiden-kaytosta (luettu 12.12.2017).
- Thamm, Robert (2006). The classification of emotions. Teoksessa Jan Stets & Jonathan Turner (toim.): *Handbook of the Sociology of Emotions*. Springer Handbooks of Sociology and Social Research Series, 11–37.
- Thompson, Edward H. (2006). Images of older men's masculinity. Still a man? *Sex Roles* 55:9, 633–648.
- Thompson, Edward & Joseph Pleck (1986). The structure of male role norms. *American Behavioral Scientist* 29, 531–543.
- Thompson, P. & Pauline Morris (1972). *Report on the Work of the Prisoners' Wives Service*. London.
- Thompson, Paul (2005). Family myth, models, and denials in the shaping of individual life paths. Teoksessa Daniel Bertaux & Paul Thompson (toim.): *Between Generations. Family Models, Myths and Memories*. Memory and narrative series. London: Transaction Publishers, 13–38.
- Thurnell-Read, Thomas (2012). What happens on tour. The premarital stag tour, homosocial bonding, and male friendship. *Men and Masculinities* 15, 249–270.
- Tilastokeskus (2011). Naisten kokonaistyöaika on suurempi kuin miesten www.stat.fi/til/akay/2009/05/akay_2009_05_2011-12-15_tie_001_fi.html (luettu 14.9.2016).
- (2016). Kesämökkit 2015. www.stat.fi/til/rakke/2015/rakke_2015_2016-05-26_kat_001_fi.html (luettu 8.1.2017).
- Timonen, Virpi, Catherine Conlon, Thomas Scharf & Gemma Careny (2013). Family, state, class and solidarity. Re-conceptualising intergenerational solidarity through the grounded theory approach. *European Journal of Ageing* 10:3 171–179.
- Tipper, Becky (2011). Pets and personal life. Teoksessa Vanessa May (toim.): *Sociology of Personal Life*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 85–97.
- Tisdall, Kay & Samantha Punch (2012). Not so 'new'? Looking critically at childhood studies. *Children's Geographies* 10:3, 249–264.
- Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Gummerus.
- Tuovila, Seija (2006). *Kun on tunteet. Suomen kielen tunnesanojen semantiikkaa*. Suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos. Oulu: Oulun yliopisto.
- Turner, Jonathan H. (1999). Toward a general sociological theory of emotions. *Journal for the Theory of Social Behaviour* 29:2, 133–162.
- Turtiainen, Pirjo, Sakari Karvonen & Ossi Rahkonen (2007). All in the family? The structure and meaning of family life among young people. *Journal of Youth Studies* 10:4, 477–493.
- Törmä, Sinikka, Kari Huotari, Kati Tuokkola & Sari Pitkänen (2014). *Ikäihmisten moninaisuus näkyväksi. Selvitys vähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden henkilöiden kokemasta syrjinnästä sosiaali- ja terveystalveissa*. Sisäministeriön julkaisuja 14. Helsinki: Sisäministeriö.
- Törmä, Tiina (2011). *Juovasta äidistä raittiiksi äidiksi. Alkoholismista roipumisen prosessi äitien kertomana*. Kasvatustieteiden tiedekunta 123. Oulu: Oulun yliopisto.
- Törrönen, Marita & Riitta Vornanen (2002). Emotionaalinen huonosaisuus peruskoululaisten korostamana syrjäytymisenä. *Nuorisotutkimus* 20:4, 33–42.
- Uchino, Bert N. (2009). Understanding the links between social support and physical health. A life-span perspective with emphasis on the separability of perceived and received support. *Perspectives on Psychological Science* 4, 236–255.
- Umberson, Debra, Mieke B. Thomeer & Amy C. Lodge (2015). Intimacy and emotion work in lesbian, gay, and heterosexual relationships. *Journal of Marriage and Family* 77:2, 542–556.

- Uusitalo, Tuula (2006). Surun tutkimus ja tutkijan tunteet. Teoksessa Kaarina Määttä (toim.): *Tunteiden rakkaus ja rikkaus. Avaimia tunteiden tulkintaan*. Helsinki: Finnlectura, 108–130.
- Uy, Philip J., Neil A. Massoth & William H. Gottdiener (2014). Rethinking male drinking. Traditional masculine ideologies, gender-role conflict, and drinking motives. *Psychology of Men and Masculinity* 15:2, 121–128.
- Valkonen, Leena (2014). *Sijaisvanhemmat*. Jyväskylä: Perhehoitoliitto.
- Valtonen, Saini (2012). *Raportti vanhustyöntekijöille suunnatun kyselyn tuloksista*. Yhdenvertainen vanhuus -hanke. Helsinki: Setä.
- Van der Graaf, Peter (2009). The lost emotion. Feeling at home in sociology. Paper presented in ISA/RC20 Conference, Sao Paulo, Brazil.
- Van Hooff, Jenny (2013). *Modern Couples. Continuity and Change in Heterosexual Relationships*. Farnham: Ashgate.
- Varjonen, Sampo (2011). *Äidin hoiva, jaettu vanhemmuus – ja vapaus valita. Perhevapaiden uudistamisen argumentointi 1970-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki: Kela.
- Vartiainen, Eija (1999). Tunteiden ja vallan ryhmädynamiikka. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa II. Historiaa ja säätelyä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 270–295.
- Vierula, Tarja (2016). Huostaanoton käynnistämät suhteet ja prosessit vanhempien henkilökohtaisessa elämässä. Teoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino & Tarja Pösö (toim.): *Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä*. Tampere: Vastapaino, 269–290.
- Vilkko, Anni (2000). Riittävästi koti. *Janus* 8:3, 213–230.
- Vincent, Carol, Nicola Rollock, Stephen Ball & David Gillborn (2012). Raising middle-class black children. Parenting priorities, actions and strategies. *Sociology* 47:3, 427–442.
- Virkki, Tuija (2004). *Vihan voima. Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa*. Jyväskylä: Atena.
- Virtanen, Ira A. (2015). *Supportive Communication in Finnish Men's Friendships*. Acta Universitatis Tamperensis 2019. Tampere: Tampere University Press.
- Virtanen, Ira A. & Pekka Isotalus (2011). The essence of social support in interpersonal communication. *Empedocles*, Special Issue 3:1, 25–42.
- (2013). A clear mirror on which to reflect. Beneficial supportive communication in Finnish men's friendships. *Qualitative Communication Research* 2:2, 133–158.
- (2014). Talking troubles with Finnish men. Meaningful contexts of 'supportive silence'. *NORMA – International Journal for Masculinity Studies* 9:2, 111–125.
- Vonk, Roos & Richard D. Ashmore (2003). Thinking about gender types. Cognitive organization of female and male types. *British Journal of Social and Clinical Psychology* 42:2, 257–280.
- Vuori, Jaana (2001). *Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa*. Tampere: Tampere University Press.
- Väyrynen, Sanna (2007). *Usvametsän neidot. Tutkimus nuorten naisten elämästä huumekekuvioissa*. Acta Universitatis Lapponiensis 118. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Wager, Maaret (1999). Tutkijuus ja tunteet. Teoksessa Sari Näre (toim.): *Tunteiden sosiologiaa II. Historiaa ja säätelyä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 325–342.
- Wall, Karin & Rita Gouveia (2014). Changing meanings of family in personal relationships. *Current Sociology* 62:3, 352–373.
- Walton, Chris, Adrian Coyle & Evanthia Lyons (2004). Death and football. An analysis of men's talk about emotions. *British Journal of Social Psychology* 43, 410–416.
- Walzer, Susan (1996). Thinking about the baby. Gender and divisions of infant care. *Social Problems* 43:2, 219–234.
- Wang, Caroline & Mary Ann Burris (1997). Photovoice. Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior* 24:3, 369–87. DOI 10.1177/109019819702400309.
- Warren, Tracey (2011). Research note. Researching the gender division of unpaid domestic work. Practices, relationships, negotiations, and meanings. *The Sociological Review* 59:1, 129–148.
- Watson, Sean (1999). Policing the affective society. Beyond governmentality in the theory of social control. *Social & Legal Studies* 8:2, 227–251.
- Way, Niobe (2011). *Deep Secrets. Boys' Friendships and the Crisis of Connection*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Weber, Max (1947). *The Theory of Social and Economic Organization*. New York: The Free Press (saks. alkuteos 1915).
- Weeks, Jeffrey, Brian Heaphy & Catherine Donovan (2001). *Same Sex Intimacies. Families of Choice and Other Life Experiments*. London: Routledge.
- Weston, Kath (1991). *Families We Choose. Lesbians, Gays, Kinship*. New York: Columbia University Press.
- (1995). Forever is a long time. Romancing the real in gay kinship ideologies. Teoksessa Sylvia Junko Yanagisako & Carol Lowery Delaney (toim.): *Naturalizing Power. Essays in Feminist Cultural Analysis*. New York: Routledge, 87–110.
- Wetherell, Margaret (2012). *Affect and Emotion. A New Social Science Understanding*. London: Sage.
- Wetherell, Margaret & Nigel Edley (1999). Negotiating hegemonic masculinity. Imaginary positions and psycho-discursive practices. *Feminism Psychology* 9, 335–356.
- (2014). A discursive psychological framework for analyzing men and masculinities. *Psychology of Men and Masculinity* 15:4, 355–364.

- Whipple, Vicky (2005). *Lesbian Widows. Invisible Grief*. New York: Harrington Park Press.
- Widmer, Eric & Riitta Jallinoja (toim.) (2008). *Beyond the Nuclear Family. Families in a Configurational Perspective*. Population, Family and Society 9. New York: Peter Lang.
- Willis, Paul (1984). *Koulun penkiltä palkkatyöhön*. Suom. Airi Mäki-Kulmala. Vastapaino: Tampere (engl. alkuteos 1977).
- Wilson, James O. (1993). *The Moral Sense*. New York: The Free Press.
- Wilson, Sarah, Sarah Cunningham-Burley, Angus Bancroft & Kathryn Backett-Milburn (2012). The consequences of love. Young people and family practices in difficult circumstances. *The Sociological Review* 60:1, 110–128.
- Wright, Lorraine M. & Maureen Leahey (2013). *Nurses and Families. A Guide to Family Assessment and Intervention*. Philadelphia, PA: F. A. Davis.
- Wright, Paul H. (2006). Toward an expanded orientation to the comparative study of women's and men's same-sex friendships. Teoksessa Kathryn Dindia & Daniel J. Canary (toim.): *Sex Differences and Similarities in Communication*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 37–57.
- YLE (23.5.2015). Mökkipommi: mitä tapahtuu puolelle miljoonalle mökille, kun suuret ikäluokat vanhenevat? yle.fi/uutiset/3-7999696 (luettu 8.1.2017).
- Ylikännö, Minna, Hannu Pääkkönen & Mia Hakovirta (2014). Time use of Finnish fathers – do institutions matter? Teoksessa Guðný Björk Eydal & Tine Rostgaard (toim.): *Fatherhood in the Nordic Welfare States. Comparing Care Policies and Practice*. Bristol: Policy Press, 103–119.
- Ylöstalo, Hanna (2012). *Tasa-arvotyön tasa-arvot*. Tampere: Tampere University Press.
- Young, Alison Harvison (1998). Reconceiving the family: challenging the paradigm of the exclusive family. *The American University Journal of Gender, Social Policy and the Law* 6:3, 505–555.
- Zelizer, Viviana A. (1994). *Pricing the Priceless Child. The Changing Social Value of Children*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Øverlien, Carolina (2010). Children exposed to domestic violence. Conclusions from the literature and challenges ahead. *Journal of Social Work* 10, 80–97.

LIITE

Taulukko I. Henkilöt, joiden kanssa lapset olivat tekemisissä viikon kuluessa.

	Työt (n=36)		Pojat (n=24)		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Äiti	192	21,0	119	21,4	311	21,2
Isä	162	17,7	118	21,2	280	19,0
Isäpuoli	25	3,7	0	0	25	1,7
Äitipuoli	9	1,0	1	0,1	10	0,7
Vanhemmat	1	0,1	6	1,0	7	0,5
Sisarukset	205	22,4	103	18,5	308	21,0
Isovanhemmat	54	5,9	54	9,7	108	7,3
Muut sukulaiset	32	3,5	7	1,3	39	2,7
Ystävät	191	20,9	132	23,7	323	22,0
Muut	40	4,4	14	2,5	54	3,7
Lemmikit	3	0,3	2	0,4	5	0,3
Yhteensä	914	100,0	556	100,0	1470	100,0

Taulukko 2. Henkilöt, jotka tytöt ja pojat mainitsivat kivan tai mukavan hetken yhteydessä.

	Tytöt (n=36)	Pojat (n=24)	Yhteensä (n=60)
	n (%)	n (%)	n (%)
Äiti	41 (18,3)	5 (4,8)	46 (14,0)
Isä	16 (7,1)	18 (17,3)	34 (10,3)
Sisarukset	34 (15,2)	11 (10,6)	45 (13,7)
Sukulaiset	32 (14,3)	9 (8,7)	41 (12,5)
Ystävät	91 (40,6)	60 (57,7)	151 (45,9)
Muut	10 (4,5)	1 (1,0)	11 (3,3)
Yhteensä	224 (100)	104 (100)	328 (100)

Taulukko 3. Henkilöt, jotka tytöt ja pojat mainitsivat ikävän tai kurjan hetken yhteydessä.

	Tytöt (n=36)	Pojat (n=24)	Yhteensä (n=60)
	n (%)	n (%)	n (%)
Äiti	18 (28,1)	6 (28,6)	24 (28,2)
Isä	7 (10,9)	2 (9,5)	9 (10,6)
Sisarukset	10 (15,6)	5 (23,8)	15 (17,6)
Muut perheenjäsenet	10 (15,6)	1 (4,8)	11 (12,9)
Ystävät	17 (26,7)	6 (28,6)	23 (27,1)
Muut	2 (3,1)	1 (4,8)	3 (3,5)
Yhteensä	64 (100)	21 (100)	85 (100)

KIRJOITTAJAT

VARPU ALASUUTARI, YTM, tohtorikoulutettava, Turun yliopisto.
 MARJA-LEENA BÖÖK, KT, dos., yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto.
 ANNA-MAIJA CASTRÉN, VTT, professori (ma.), Itä-Suomen yliopisto.
 PETTERI EEROLA, KT, YTM, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto;
 vieraileva tutkija, University College London.
 HEIDI ELMGREN, YTM, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto.
 ROSI ENROOS, YTT, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto.
 HANNELE FORSBERG, YTT, professori, Tampereen yliopisto.
 TARJA HILTUNEN, KT, Läheistyön kehittäjä, Sininauhaliitto.
 KIMMO JOKINEN, YTT, dos., professori, Jyväskylän yliopisto.
 RAISA JURVA, YTM, väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto.
 KATI KALLINEN, YTT, yliopistonlehtori, sosiaalityö, Lapin yliopisto.
 ANNUKKA LAHTI, PsM, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto.
 JANA MIKATS, MA, BA, assistentti, University of Graz.
 RITVA NÄTKIN, YTT, dos., yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto.
 HANNA OJALA, KT, dos., yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto.
 MARJA PELTOLA, VTT, tutkijatohtori, Helsingin yliopisto.
 ILKKA PIETILÄ, FT, dos., yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto.
 HENNA PIRSKANEN, YTT, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto.
 EIJA SEVÓN, KT, yliopistotutkija, Jyväskylän yliopisto.
 TIINA SIHTO, YTM, yliopistonopettaja (ma.), väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto.
 JOHANNA TERÄVÄ (ent. Mykkänen), KT, yliopistonlehtori, Jyväskylän yliopisto.
 IRA A. VIRTANEN, FT, postdoctutkija, Tampereen yliopisto.